

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Teede- ja Sideminister
määrus
terviktekst
15.05.2004
07.07.2005

B-kategooria ja B1-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise riiklik õppekava

Vastu võetud 05.06.2001 nr 62

[RTL 2001, 72, 979](#)

jõustumine 22.06.2001

Muudetud järgmiste määrustega (kuupäev, number, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumine):

19.04.2004 nr 83 ([RTL 2004, 60, 1007](#)) 15.05.2004

Määrus kehtestatakse «Liiklusseaduse» ([RT I 2001, 3, 6](#)) paragrahvi 28 lõike 4 alusel.

§ 1. Määrusega kehtestatakse B-kategooria ja B1-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise riiklik õppekava (juurde lisatud).

§ 2. Õppekava on kohustuslik hiljemalt kaks kuud pärast määruse jõustumist koolituskursust alustavale B-kategooria ja B1-alamkategooria mootorsõiduki juhi koolitajale.

¹Euroopa Nõukogu Direktiiv 91/439/EMÜ (EÜT L 237, 24. 08. 1991, lk0001–0024).

Teede- ja sideministri 5. juuni 2001. a määruse
nr 62 «B-kategooria ja B1-alamkategooria
mootorsõiduki juhi ettevalmistamise riikliku õppekava»
lisa

B-KATEGoorIA JA B1-ALAMKATEGoorIA MOOTORSÕIDUKI JUHI ETTEVALMISTAMISE RIIKLIK ÕPPEKAVA

1. EESMÄRK JA NÕUDED

1.1. Üldalused

1.1.1. Riiklik õppekava püstitab B-kategooria ja B1-alamkategooria mootorsõiduki juhi (edaspidi *juhi*) ettevalmistamise eesmärgi ja määrab selle saavutamiseks kohustuslikud õppeained, nende mahud, vajalikud õppevahendid, õpetamise korralduslikud alused, õppeprotsessi iseloomu ja nõuded õppetulemuste hindamisele.

1.1.2. [kehtetu]

[[RTL 2004, 60, 1007](#)- jõust. 15.05.2004]

1.2. Juhi ettevalmistamise üldeesmärk

1.2.1. Juhi ettevalmistamise eesmärk on anda õpilasele sellised teadmised ja oskused ning hoiakud, et juht tunneks nõutud määral liiklusalaseid õigusakte, oskaks valitseda autot, jälgida liiklust, märgata ja ette näha võimalikke ohte ning sellele vastavalt tegutseda. Juhi ettevalmistamine toimub kahel astmel – algastmel ja lõppastmel.

1.2.2. Algastme koolituse eesmärk on anda õpilasele auto juhtimiseks sellised teadmised, oskused, juhtimisvilumus ja oma võimete hindamise oskus, et ta oleks võimeline autot iseseisvalt, ohutult, keskkonda säästvalt ja teisi liiklejaid arvestavalt juhtima ning lõppastmes esmase juhtimisõigusega juhina iseseisvalt sõitu edasi harjutama.

1.2.3. Lõppastme eesmärk on süvendada algastmes saadud teadmisi ja oskusi ning iseseisva juhina piisava liiklemisvilumuse saavutamine, mis annab valmiduse lõppastme koolituse läbimiseks koolitaja juures. Lõppastmekoolituse käigus täiendatakse juhiomast tähelepanuvõimet, ennustavat mõtlemis- ja sõiduviisi, riskiolukordade etteaimamise oskust, juhioskuse arenemisega kaasnevate riskide vähendamise oskust ning arendatakse rasketes (nt pimedal ajal ja libedal teel sõit) ning riskiolukordades tarvilikku sõiduuskust. Lõppastme õpingutel peab selguma, kas juhi teadmised, oskused ja hoiakud on arenenud kaitsliku sõiduki juhtimise tasemele. Kaitslik juhtimine on juhi oskus täpselt orienteeruda pidevalt muutuvast liikluses, näha olukorda enda ees ja ümber, selgitada välja silmnähtavaid ohte, aimata ohuolukordi ette, vältida riske ja tegutseda äkkolukordades õigesti.

1.3. Juhi koolituse õppe-eesmärgid

1.3.1. Juhi koolitus jaotatakse järgnevat viieks eraldi tervikuks, mida rakendatakse nii teooria- kui sõiduõppes, kus õpetaja suunab õpinguid õppeeesmärkide kohaselt.

1.3.1.1. Sõiduuskuse õppimine

Sõiduuskuse õpingute sisu tuleneb sõiduki juhtimise tegevusest liikluse tavaolukordades, milleks on:

- 1) sõiduki juhtimisliigutused ja juhi otstarbekohane tegevusjärjekord;
- 2) liikluse jälgimise oskus, juhile vajaliku tähelepanuvõime kujundamine;
- 3) teeolude hindamise ja sõiduteekonna valiku oskus.

1.3.1.2. Liiklejate vastastikuse mõju tunnetamine

Üks õppe-eesmärke on õpilase suunamine teiste liiklejate tegevuse ettenägemisele ja oma tegevuse mõistetavaks tegemisele. Õpilane peab tajuma, et ohutuks ja häireteta liikluseks on vaja liigelda sujuvalt, aimata ette teiste liiklejate tegevust, vältida nende vigu ja endal hoiduda ootamatute olukordade tekitamisest.

1.3.1.3. Juhi toimetuleku oskus mitmesugustes liiklusolukordades

Juht peab õppima toime tulema mitmesugustes liiklusolukordades, oskama tajuda kaasliiklejate kaugust, liikumiskiirust ja -suunda. Mida mitmekesisemates ja keerukamates liiklusolukordades, tee- ja ilmaoludes toimub sõiduõpe, seda kindlamaks ja liikluse võimaluste piire tundvamaks muutub juhi tegevus liikluse tavaolukordades.

1.3.1.4. Oma tegevuse hindamise oskus

Juhile on väga tähtis oskus hinnata oma sõiduuskust ja liiklusolukordi. See on eriti tähtis siis, kui juht alustab iseseisvat sõitu, kus tagasiside oma tegevusest ei ole nii kättesaadav, kui koolitaja õpetaja juhendusel sõites. Tuleb osata arvestada ka väsimust ja emotsionaalset seisundit ning enda kui juhi hetkeolukorra hindamise võimet. Oma käitumise ja võimete arvestamise oskuse kujundamine on koolituse üks tähtsamaid ülesandeid.

1.3.1.5. Juhi oskus vältida riski

Juht peab õppima riski ette aimama ja vältima. Risk võib olla põhjustatud juhi hoiakust, seisundist, teiste liiklejate tegevusest, liiklusoludest ja sõiduki tehnoseisundist. Riski ette nägemise ja ennustamise ning selle kaudu liiklusohu vältimise ja tegutsemise oskus on kogu sõiduuskuse keskne teema. Juhil peab välja kujunema võime aimata tekkivat ohtu, mis on väljaspool juhi vaatevälja, kuid võib avalduda igal järgmisel sekundil, igal järgmisel meetril.

2. VASTUVÕTUTINGIMUSED

2.1. Koolituskursusele võetakse õppima B-kategooria ja B1-alamkategooria auto juhtimisõigust taotlejaks isik, kes:

- 1) on Eesti kodanik ja kelle alaline elukoht on Eestis või elamisloa alusel Eestis viibiv välismaalane;
- 2) omab mootorsõiduki juhi tervisetõendit B-kategooria või B1-alamkategooria auto juhtimist lubava märkega;
- 3) on juhiloa saamise ajaks:
  - B-kategooria auto piiratud juhtimisõiguse taotlemisel vähemalt 16 aastat vana,
  - B-kategooria auto juhtimisõiguse taotlemisel vähemalt 18 aastat vana,
  - B1-alamkategooria auto juhtimisõiguse taotlemisel vähemalt 16 aastat vana.

Üksikkorras juhtimisõiguse taotlemisel peab koolitust sooviv õpilane end registreerima koos mootorsõiduki juhi õpetamise luba omava isikuga.

2.2. Koolituskursusele võib võtta õppima kuni 6 kuud enne punktis 2.1 toodud tähtaegu.

2.3. Isik peab koolitajale esitama passi või muu elamisloa tõendava dokumendi ja punktis 2.1 nimetatud tervisetõendi.

3. HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KRITERIUMID

3.1. Õppetulemuste saavutamise eeldus on see, et õppimine ja hindamine toimub etappide kaupa, kusjuures enne järgmist õppeetappi tuleb kontrollida õpilase teadmisi ja oskusi. See kergendab uute teadmiste ja oskuste

omandamist. Igal etapil hinnatakse õpingute edenemist ja edasipääs õpingutes sõltub hindamise tulemusest. Hindamise kaudu toimub ka õpingute suunamine. Hindamine toimub «sooritas» – «ei sooritanud» põhimõttel.

3.2. Auto valitsemise ehk auto juhtimise liigutuste hindamine

Auto valitsemise oskuse kontrollimine toimub õpingute algusosas õppeplatsil vastavate sõiduharjutuste sooritamise oskuse hindamise teel. Selle tulemusena peab selguma, kas õpilane oskab piisava vilumusega autot juhtida võimaldamaks sõiduõppe alustamist liikluses. Kui liiklemisel kasutatavad tüüpilised juhtimisliigutused on omandatud hästi, siis edeneb ka liikluses antav õpetus paremini.

3.3. Teooria- ja sõidueksam

Koolituse algaste lõpeb teooria- ja sõidueksamiga koolitaja juures. Eksamil hinnatakse, kuidas õpilane on õpitava omandanud ja kuivõrd ta on võimeline paindlikult ja ohutult liiklema.

3.4. Sõiduuskuse hindamine lõppastmekoolituses

Esmase juhtimisõigusega juht, kes on omandanud vajaliku sõiduvilumuse, läbib koolitaja juures lõppastme koolituse. Lõppastme koolitusel hindab õpetaja koossõidu käigus juhi tugevaid ja nõrku külgi. Hindamise alusel võib õpetaja soovitada juhile mõnede olukordade harjutamist, teatud asjaoludele tähelepanu pööramist või isegi õpetajaga koos õppimist. Selliste hindamismeetoditega saab juhile selgitada tema tegelike oskuste taset, sõidukogemuse arenemisega kaasnevat uusi riske ning motiveerida teda hindama oma sõiduuskust ja seda edasi arendama.

3.5. Õppematerjalid

Õppe-eesmärkide saavutamisel on oluline, et õpilane saab iseseisvaks õppimiseks kasutada selleks otstarbeks koostatud ja heaks kiidetud õppematerjale. Õppematerjalide abil on õpilasel võimalik iseõppimise teel omandada osa teooriaõppes antavast materjalist. Õppekava ja õppematerjal aitavad õpetajal õpet suunata.

3.6. Õpetamise põhimõtted

Õpetamisel on vajalik järgida järgmisi põhimõtteid:

- 1) õppematerjali esitamine siirdes lihtsamalt keerukamale (mitmetahulisemale);
- 2) õppematerjali esitamine etappide kaupa;
- 3) õpilase aktiivsuse ja iseseisva õpingu osatähtsuse suurendamine;
- 4) ühisürituste ja rühmatöö osakaalu suurendamine;
- 5) mitmekesiste õppemeetodite kasutamine;
- 6) õppesõit mitmesugustes liikluspriirkondades, liiklus- ja teeoludes;
- 7) etteantud sihtkohta sõidu õpetamine õpilasepoolse sõiduteekonna kavandamisega;
- 8) õppeprotsessist saadav tagasiside; õpetajahinnangu ja õpilase enesehinnangu arvestamine.

4. ÕPPEKAVA STRUKTUUR JA ÕPPE KESTUS

4.1. Õppekava struktuur

Koolitus toimub kursuse vormis, kus teooriaõpe vaheldub praktiliste harjutustega. Õppekava jaguneb kaheks, alg- ja lõppastmeks. Algastme järel Riiklikus Autoregistrikeskuse (edaspidi ARK) büroos toimuva teooria- ja sõidueksami sooritamisel väljastab ARK juhikandidaadile esmase juhiloa. See annab juhile õiguse lõppastme ajal arendada iseseisvalt oma sõiduuskust. Lõppastme käigus saab esmase juhiloa omanik lühiajalise lõppastme koolituse koolitaja juures. Igal astmel on oma õppe-eesmärk ja kindel osa kogu juhikoolituses.

ALGASTE

→ Teooria- ja sõidueksam
Esmane juhiluba

LÕPPASTE

- sõiduuskuse harjutamine esmase juhtimisõigusega juhina
- ## LÕPPASTMEKOOLITUS AUTOKOOLIS
- sõiduuskuse viimistlemine
  - pimedal ajal sõidukursus
  - libedal teel sõidukursus

→ Juhiluba

4.2. Algaste

Algaste moodustab põhiosa kogu juhikoolitusest. Selle eesmärk on anda õpilasele sellised oskused ja valmidus, et ta on võimeline liiklema ohutult ning suhtuma oma sõiduuskusesse realistlikult ja et ta soovib ning suudab end jätkuvalt arendada iseseisva juhina.

Algastmes vahelduvad klassiõpe, kodune iseseisev õppimine ja praktiline sõiduõpe. Teemad on grupeeritud selliselt, et teoreetilisele klassiõppele järgneb iseseisev õppimine ning sellekohased praktilise sõidu harjutused õppeplatsil ja seejärel liikluses. Igale praktilisele sõiduõppele eelneb teemakohane teooriaõpe.

4.3. Lõppaste

Lõppaste algab pärast esmase juhtimisõiguse omandamist ja hõlmab koolitaja juures omandatud sõiduuskuse iseseisvat edasiarendamist ja enesehinnangu väljakujundamist teeliikluses. Lõppastme koolituse viimase 12 kuu jooksul peab juht läbima koolitaja juures juhi ohutu liiklemise ja riske vältiva sõiduuskuse süvendamise koolituse. Selle käigus toimub juhi sõiduuskuse ja käitumise hindamine, viimistletakse tema üldisi sõiduuskusi ning sõitu pimedal ajal ja libedal teel. Peamine eesmärk on anda tulevasele juhile valmidus ohtlikku olukorda ette aimata (ennustav mõtlemise viis), seda vältida ja tõkestada selle teket ning ootamatult tekkinud ohuolukorras osata õigesti toimida, et liiklusõnnetuse tagajärgi võimalikult kergendada. Juht peab saama oma oskustest ja võimetest reaalse pildi, tunnetades auto teelpüsivuse piiri. Tüüpilistes riskiolukordades tegutsemise harjutamine annab oskuse ootamatuste korral liiklusõnnetust vältida.

4.4. Koolituse kestus

Õppekavas esitatud õppematerjal jaguneb 41 teooriatunnile ja 40 sõidukorraks. Kursuse pikkus on vähemalt kuus nädalat. Teooriaõppe tunni pikkus on 45 minutit. Õppesõidukorra pikkus on 25 minutit. Õpilane võib päevas osaleda kuni kahes sõidukorras, kuid alates 20. teemast – sõltuvalt õpilase võimetest ja vajadustest – ka enam, tingimusel, et iga sõidukorra kohta on puhkepaus vähemalt 5 minutit. Teooriaõppe tunni pikkus on 45 minutit. Õppesõidu- korra pikkus on 25 minutit.

4.5. Juhikoolituse teemad

4.5.1. Enne õpingute algust antakse õpilastele üldteave õpingute ja kursuse korralduse kohta, mis sisaldab järgmisi andmeid:

- 1) kursuse kava ja kestus;
- 2) juhiloa saamise eeldused;

- 3) koolituse maksumus;
4) nõutavad dokumendid.

4.5.2. Juhikoolituse alg- ja lõppaste hõlmab järgmisi õppeaineid:

Tabel

ALGASTE – ALGASTME KOOLITUS					
Teooriaõpe			Sõiduõpe		
Jrk nr	Põhiteema	Õppe- tundide arv	Jrk nr	Põhiteema	Sõidu- kordade arv
1.	Sõidukijuhi koolitus, auto ja auto käsitlemine	3	2.	Sõiduks valmistumine ja auto käsitlemis-harjutused õppeplatsil	6
3.	Liiklus tänapäeval	3	4.	Juhtimisliigutuste vilumuse omandamine õppeplatsil	2
5.	Liiklus kui juhitud süsteem, liikluseeskiri	4	6.	Linnasõidueelne sõiduoskuse hindamine	1
7.	Ohutu liiklemise juhised	5	8.	Sõiduõpe individuaalprogrammi järgi	
SÕIDUÕPE VÄHESE LIIKLUSEGA TEEDEL					
9.	Liiklejate vaheline suhtlemine	1	10.	Ohutu liiklemise juhised ja liiklejate vaheline suhtlemine	4
11.	Liiklusvooluga liitumine ja selles sõitmine	2	12.	Liiklusvooluga liitumine ja selles sõitmine	4
13.	Sõidu lõpetamine ja parkimine	3	14.	Sõidu lõpetamine ja parkimine	4
15.	Paiknemine ristmiku ületamisel	2	16.	Sõiduõpe individuaalprogrammi järgi	
17.	Juhi tegevus ristmiku ületamisel	2	18.	Ristmiku ületamine	6
19.	Sõidu kavandamine riski vältimise eesmärgil	1	20.	Sõidu kavandamine riski vältimise eesmärgil	4
SÕIDUÕPE INTENSIIVSE LIIKLUSEGA TEEDEL					
21.	Olukorrakiirus	1	22.	Olukorrakiirus	2
23.	Maantee sõit	1	24.	Maantee sõit	2
25.	Möödasõit ja vastusõitjaga kohtumine	2	26.	Möödasõit ja vastusõitjaga kohtumine	1
27.	Sõitmine rasketes teeoludes	1	28.	Sõiduõpe individuaalprogrammi järgi	
29.	Sõitmine pimedal ajal	1	30.	Sõitmine pimedal ajal	2
31.	Inimene sõidukijuhina	2			

33.	Juhi tegutsemine liiklusõnnetuse korral	2			
35.	Auto tehno seisund, auto kasutamise seaduse ja ökonoomne sõiduviis	4			
37.	Algastme liiklusteooria eksam	1	32.	Algastme sõidueksam	2
	Õppetunde kokku	41		Sõidukordi kokku	40
LÕPPASTE					
ISESEISVAD ÕPINGUD ESMASE JUHTIMISÕIGUSEGA JUHINA					
Teooriaõpe			Sõiduõpe		
Jrk nr	Põhiteema	Õppetundide arv	Jrk nr	Põhiteema	Sõidukordade arv
39.	Tüüpilisi riskiolukordi (toimub pärast sõidu- oskuse hindamist)	1	34.	Sõidu- oskuse hindamine ja viimistlemine lõppastmes	2
41.	Libedasõidu riskivältimise õpe	3	36.	Libedasõidu riskivältimise harjutused	6
43.	Ennustav mõtlemis- ja sõiduviis	1			
	Õppetunde kokku	5		Õppetunde kokku	8

[RTL 2004, 60, 1007- jõust. 15.05.2004]

4.6. Algastme õpingute metoodiline jagunemine

Algastme õpingute ülesehituses on peetud silmas õpetuse üldisi põhimõtteid:

- 1) õpetuses on lähtutud auto juhtimise tegevusest ja õpitava aine omandamise järjekorrast;
- 2) enne konkreetse teema õpetamist räägitakse õpilasele, millist osa etendab õpitav osa kogu õpingumahu. Sellega tõstetakse motivatsiooni teema õppimiseks (edaspidi nimetatakse ühe teema õppimist osakuse omandamiseks tervikusest);
- 3) õpingute teemad on valitud selliselt, et iga järgnev teema peaks haakuma eelmistega.

Selline õpingute ülesehitus kergendab uue teema omandamist ja ühtlasi motiveerib uue aine õppimist, kuna õpilane, tunnetades teemade vahelist sidet, mõistab, et kõik teemad moodustavad ühtse loogilise terviku.

Õppekava teemade järel on toodud nii teooriaõppe kui sõiduõppe osas õpingute minimaalsed mahud.

4.6.1. Teema 1 annab ülevaate kogu kursuse eesmärkidest, õpingute korraldusest, õpingute metoodilisest ülesehitusest, õpilase osast õppeprotsessis, hindamisest, õpitavast kutses, auto juhtimiseadmete kasutamisega seonduvalt auto ehitusest ja võimalikest õpiraskustest.

4.6.2. Teema 2 sisaldab harjutusi auto juhtimiseadmete käsitlemise õppimiseks. Juhtimisliigutuste õppimine jätkub kuni linnasõidueelse sõidu- oskuse hindamiseni, kusjuures auto paigutamise seotud harjutused (täpsussõidu harjutused) jätkuvad õpilase vajadusi arvestades kuni kursuse lõpuni, sest silmamõõdu kujunemine nõuab pikemaajalist harjutamist. Nende teemade all on esitatud kõik harjutuselemendid, mida kasutatakse auto käsitlemis- ja paigutamise oskuse omandamisel.

Nende õpilaste tarvis, kes ei ole õpitavat vajalikul määral omandanud, peab õpetaja välja selgitama lisaõppe sisu ja mahu ning teatama sellest õpilasele.

4.6.3. Teema 3 sisaldab ülevaadet teeliiklusest, liiklusõnnetustest ja auto kasutamisega seotud küsimusi.

4.6.3.1. Õpilane peab tunnetama, et:

- 1) sõidukijuhina liiklemine nõuab märksa suuremat korrektsust, tegevuse täpsust ja vastutust, kui enamus elukutseid, millega on tegeldud;

2) siin saab selgeks, kui vajalik on omandada auto juhtimisliigutused teatud vilumuse ni, et saaks alustada õpinguid liikluses (linnasõidu eel kuni teemani 6 omandatakse selline juhtimisvilumus, et õpilase tähelepanu ei kontrolli oluliselt juhtimiseseadmete kasutamist, vaid on rakendatud peamiselt liikluskeskkonna jälgimisele. Auto paigutamise oskuse ja manööverdamisel silmamõõdu kujundamise harjutuste sooritamise jätkub nii õppeplatsil kui liikluses autot parklasse paigutades kuni kursuse lõpuni).

4.6.3.2. Õpilane omandab liiklusalased mõisted ja terminid ning nendega koos üldteadmised teest, sõidukite paiknemisest, sõidujärjekorrast, reguleerimata ristmikest jne. Kõik need õpingud hakkavad korduma uutes osaõpingutes järk-järgult põhjalikumalt ning vana korrates ja teadmisi kinnistavalt.

4.6.4. Teema 4 sisaldab auto juhtimisliigutuste vilumuse omandamisega seotud harjutusi.

4.6.5. Teema 5 annab ülevaate liikluse juhtimisest, liiklusmärkidest, fooridest ja teekatemärgistusest.

4.6.6. Teema 6 sisaldab autojuhtimisliigutuste õppimiseks vajalikke harjutusi, mis on aluseks ka sõidueksamil koolitaja juures ja ARK büroos. Hinnatakse auto käsitsemisvõtete oskust. Õpilane peab oskama sooritada juhtimisliigutusi sellise vilumusega, et ta tähelepanu on nendest põhiliselt vaba ja ta on võimeline jälgima nii liikluskorraldusvahendeid kui ka kaasliiklejaid. Auto paigutamise oskuse ja manööverdamisel silmamõõdu kujundamise harjutuste sooritamise jätkub nii õppeplatsil kui liikluses autot parklasse paigutades kuni kursuse lõpuni).

4.6.7. Teema 7. Seni toimusid õpingud tervikõpingute kitsaste lõikudena. See teema õpetab juhti nägema ja mõistma liikluses mitte üksnes seda, mida näeb silm, vaid enamasti. Teema ohutu liiklemise juhised alateema «Ennustav mõtlemis- ja sõiduviis» õpetab piiratud nähtavusega teelõikudel ja mujal kujutlusel looma pilte võimalikest ohtudest ja olukordadest, mis võiksid tekkida. Selle teemaga õpetatakse juhti ette kujutama võimalikke liiklusolukordi ja sedakaudu ohte ennetama. Antud teema all toimub ohutuks liiklemiseks vajaliku kompleksse juhitegevuse õppimine koos varemõpitu kordamisega.

4.6.8. Teema 9 hõlmab liiklejate vahelise suhtlemise ning liiklejate ühistöö õpetust. Õpetatakse ka sujuva ja kaasliiklejaid arvestava liiklemise oskust. Teema haakub hästi teemaga nr 7. Seepärast on sõiduõppe osa teemadel 7 ja 9 ühine ja tähistatud numbriga 10.

4.6.9. Teema 11 ja sellele järgneva sõiduõppe teema nr 12 eesmärk on anda varemõpitule lisasuunitlus. See tähendab ohutu liiklemise juhiste õppimist sõidu alustamisel ja liikluses manööverdamisel. Algaja juhi oskused on selles osas veel tagasihoidlikud.

4.6.10. Teema 13 ja sellele järgnev sõiduõppe teema nr 14 hõlmab ohutu liiklemise juhiseid parkimiskoha valikut ning auto paigutamisel. Antud teema all käsitletakse ka liikluseskirjakohaseid peatumise ja parkimise nõudeid.

4.6.11. Teemade nr 15 ja nr 17 all toimub teooriaõpe (sõiduki paiknemine ja sõidujärjekord ristmikul) eraldi, kuid nendekohast sõiduõpet hõlmab teema 18. Antud teemad liidavad osaoskused ühtseks oskuseks.

Ka järgmiste teemade all korraldatakse varemõpitu ja liidetakse sellele uusi oskusi, mille tulemusena kujundatakse ühtne tervikoskus. Seepärast ei vaja järgmised teemad enam selgitamist.

5. ERISUSED RIIKLIKU ÕPPEKAVA RAKENDAMISEL

5.1. Kui isik omab automaatkäiguvahetusega B-kategooria auto juhtimisõigust ja juhiluba ning taotleb käsikäiguvahetusega B-kategooria auto juhtimisõigust, peab ta saama koolituse teooriaõppes vähemalt 3 õppetunni ja sõiduõppes 10 sõidukorra mahus. Selles mahus antavas õppes peab käesolevast õppekavast olema hõlmatud õppeained, mis käsitlevad erisusi käsikäiguvahetusega auto juhi koolitamisel võrreldes automaatkäiguvahetusega auto juhi koolitamisega.

5.2. Kui isik omab C- või D-kategooria auto juhtimisõigust ja juhiluba ning taotleb B-kategooria auto juhtimisõigust, peab ta saama koolituse teooriaõppes vähemalt 5 õppetunni ja sõiduõppes 2 sõidukorra mahus. Selles mahus antavas õppes peab käesolevast õppekavast olema hõlmatud õppeained, mis käsitlevad erisusi B-kategooria auto juhi koolitamisel võrreldes C- või D-kategooria auto juhi koolitamisega.

5.3. BC1-kategooria auto juhtimisõigust taotleb isik peab saama koolituse teooriaõppes vähemalt 55 õppetunni ja sõiduõppes 50 sõidukorra mahus. Selles mahus antav õpe peab lisaks käesoleva õppekava ainetele hõlmama need C1-alamkategooria auto õppekava õppeained, mis käsitlevad erisusi C1-alamkategooria auto juhi koolitamisel võrreldes B-kategooria auto juhi koolitamisega.

6. KOOLITUSKURSUSE ALG- JA LÕPPASTME LÕPETAMISE KORD

6.1. Algastme kursus lõpeb teooriaeksamiga ja sõidueksamiga õppeplatsil ning liikluses.

6.2. Koolitaja teooriaeksami piletil peab olema vähemalt 35 küsimust järgmistest valdkondadest:

- 1) ohutu liiklemine (10 küsimust);
- 2) liiklusreeglid (10 küsimust);
- 3) liikluspsühholoogia (5 küsimust);
- 4) sõiduki kasutamist sätestavad õigusaktid (5 küsimust);
- 5) lisanõuded (5 küsimust).

Küsimus peab olema lühike ja kitsast teemat haarav ning kiiresti ja üheselt mõistetav. Õigeid vastuseid peab olema vähemalt 90%.

6.3. Sõidueksami kord ja hindamine on käesoleva kava teema 32.

6.4. Koolituskursuse lõpueksamid sooritanud õpilane saab koolitajalt mootorsõidukijuhi koolituskursuse tunnistuse, mis annab õiguse taotleda esmast juhtimisõigust ARK büroos.

6.5. Pärast lõppastme koolituse läbimist koolitaja juures teeb koolitaja punktis 8.4 nimetatud tunnistusele kande esmaõppe lõppastme koolituse läbimise kohta. See on aluseks ARK büroos juhtimisõiguse taotlemisel.

7. NÕUDED KOOLITAJALE, MOOTORSÕIDUKIJUHI ÕPETAJALE JA ÕPPESÕIDUKILE

Koolitaja, mootorsõidukijuhi õpetaja ja õppesõidukid peavad vastama teede- ja sideministri 20. aprilli 2001. a määruse nr 42 «Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise eeskiri, mootorsõidukijuhi juhendaja tunnistuse vorm ning väljastamise kord» (RTL 2001, 55, 761) 3. peatükis sätestatud nõuetele.

8. ÕPPEAINETE LOETELU TEEMADE JA ALATEEMADE KAUPA

Õppeainete loetelu hõlmab iga teemat eraldi, teema numbriga ja sisu järjekorras. Iga teema nimetuse järel märgitakse taotletavad eesmärgid. Sellele järgnevad alateemade nimetused ja kirjeldused. Teoreetilise ja praktilise õppuse teemade paremaks eristamiseks on teoreetilise õppuse pealkiri vormistatud püstkirjas, praktilise õppuse pealkiri aga kaldkirjas; seejuures teoreetilise teema number on paaritu, praktilise õppuse teema number aga paaris.

8.1. Algastme koolituskursus

1. TEEMA: teoriaõpe	JUHI KOOLITUS, AUTO JA AUTO KÄSITSEMINE
------------------------	---

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane mõistma:

- 1) sõidukijuhi õpetuse eesmärgid ja sisu;
- 2) sõidukijuhile esitatavaid nõudmisi oskuste ja võimete osas;
- 3) sõiduõppe astmeteks jaotamise vajalikkust ja saama aru nende eesmärkidest;
- 4) oma osa õppeprotsessis;
- 5) et juhi võimed on piiratud;
- 6) autoga liiklemise tegelikku olemust ja seda, et liiklusoskuse omandamiseks on vaja kujundada endas õige suhtumine ja teha endaga palju tööd;
- 7) auto sõidueelse kontrolli ja õige juhiasendi vajalikkust, auto juhtimisseadiste otstarvet ja käsitlemist, sõiduki juhtimisseadmete kasutamise õigete võtete tähtsust;
- 8) auto juhtimisseadiste otstarvet ja käsitlemist.

1.1. Sõidukijuhi koolitus ja õppekava sisu

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kursuse sisu ja kestust;
- 2) koolituse struktuuri ja astmelisuse vajalikkust;
- 3) koolituse mahtu.

1.2. Sõidukijuhi koolitamise eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane oskama põhijoontes selgitada:

- 1) juhi koolituse eesmärgid ja sisu;
- 2) õppe-eesmärgid.

1.3. Ametiisikute tegevus

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada ametiisikute tegevust:

- 1) sõiduki tehnilise ülevaatusse seonduvalt;
- 2) juhieksamite sooritamise seonduvalt;
- 3) liikluse reguleerimisega ja korraldamisega seonduvalt;
- 4) liiklusalase koolituse seonduvalt.

1.4. Autosõidu ja sõiduõppe olemus

1.4.1. Juhilt nõutavad teadmised, oskused ja võimed

Pärast koolitust peab õpilane mõistma, et autojuht kui suurema ohu allika valdaja peab liikluses:

- 1) oskama kontrollida auto valmisolekut sõiduks;
- 2) oskama hinnata oma seisundit ja valmisolekut liiklemiseks;
- 3) tundma ja oskama juhendada liikluseeskirjast ja teistest liiklemisega seotud õigusaktidest;
- 4) omama juhile vajalikku tähelepanuvõimet;
- 5) oskama autot juhtida ja sooritada üheaegselt mitut toimingut;
- 6) oskama jälgida liiklust, hinnata liiklusolukordi ja hinnata oma tegevust objektiivselt;
- 7) oskama ennustada teiste liiklejate tegevust ja seda arvestada;
- 8) oskama olla oma käitumises teistele mõistetav ja võtta arvesse teiste võimalusi ning vajadusi;
- 9) oskama kiiresti otsustada, vältida riski, õigesti tegutseda ja toime tulla mitmesugustes liiklusolukordades;
- 10) oskama kavandada sõiduteekonda;
- 11) valdama keskkonda säästvat, sujuvat ja ökonoomset sõidustiili.

1.4.2. Juhivi võimed on piiratud

Pärast koolitust peab õpilane mõistma, et:

- 1) inimesel on tahteline ja tahtmatu tähelepanu;
- 2) juhi tähelepanu peab töötama valivalt;
- 3) juht peab olema võimeline tegelema üheaegselt mitme tähelepanu nõudva asjaoluga;
- 4) aju on loominguorgan, kuid väsib kiiresti;
- 5) oma tähelepanuvõimet peab oskama ratsionaalselt kasutada;
- 6) igas olukorras peab oskama säilitada tasakaalukust;
- 7) juhi võimed ja hoiakud on kujundatavad;
- 8) hälbed käitumises sõltuvad juhi soost, eest ja sõidustaažist.

1.5. Õpetamine ja hindamine

1.5.1. Pärast koolitust peab õpilane mõistma, et:

- 1) õppematerjal esitatakse siirdega lihtsamalt keerukamale, kus uus teadmine haakub varemõpitudga ning aitab seda kinnistada; nii kujuneb arusaam, et need teadmised moodustavad terviku;
- 2) õppimine, kordamine ja teadmiste kontroll (ka enesekontroll) teenivad ühist eesmärki;
- 3) iseseisval töö ja eriti rühmatööl on õpingutes oluline osa.

1.5.2. Õpetaja peab esitama õppematerjali õppekava kohaselt etappide kaupa, rõhutades olulist.

1.6. Õpetaja ja õpilase roll õppeprotsessis

Pärast koolitust peab õpilasele selgeks saama, et:

- 1) õpitavat saab omandada tahtlikult ja eesmärgistatult või tahtmatult ning eesmärgita;
- 2) õpitavat saab omandada kas iseseisvalt või õpetaja ja õpilase ühistöö tulemusena;
- 3) mida mitmekesisem on õpetus ja õpitava ainega tegelemine, seda põhjalikumalt aine omandatakse;
- 4) õpiprotsessis on oluline õpitu õigeaegne kordamine, objektiivne ja õigeaegne tagasiside.

1.7. Auto ja auto käsitlemine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) mootorsõidukite liigitust;
- 2) auto üldehitust ja juhtimisseadmeid;
- 3) mootorsõiduki näidikute tähendust;
- 4) kuidas teostada auto sõidueelset kontrolli;
- 5) kuidas kasutada auto juhtimisseadmeid.

1.7.1. Mootorsõidukite liigitus

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 1) mootorsõidukite liigitust ja jaotust kategooriatesse;
- 2) mootorsõidukite liigitust juhtimisõiguse seisukohalt.

1.7.2. Auto üldehitus ja juhtimisseadmed

Pärast koolitust peab õpilane teadma auto üldist ehitust, mootori, jõuülekanne, rooli, pidurite, veermiku toimet.

1.7.3. Auto sõidueelne kontroll ja juhtimisseadised

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas teostada sõiduki sõidueelset kontrolli ja valmistada sõiduks;

- 2) mis kuulub auto varustusse ja kuidas seda kasutatakse;
- 3) auto komplekti kuuluvaid turvaseadmeid ja nende kasutamise nõudeid;
- 4) auto tulede, tahavaatepeeglite, ventilatsiooni, klaasi- ja istmesoojendi otstarvet;
- 5) istme reguleerimisega seotut;
- 6) auto juhtimisseadiste kasutamist;
- 7) autol kasutatavaid hõõglampe ja kaitsmeid.

1.7.4. Auto käsitlemine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) millist informatsiooni edastavad auto näidikud;
- 2) kuidas kasutada kõiki auto juhtimisseadiseid ja lüliteid:
  - millal ja kuidas sidurit kasutada ja käike valida ning vahetada,
  - millal ja kuidas pidurdada,
  - gaasipedaali kasutamisel toimuvat,
  - rooli kasutamisel toimuvat.

2. TEEMA: sõiduõpe	SÕIDUKS VALMISTUMINE JA AUTO KÄSITSEMISHARJUTUSED ÕPPEPLATSIL
-----------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) kontrollida auto sõiduks valmisolekut,
- 2) oskama kasutada auto juhtimisseadiseid, alustada sõitu, muuta auto suunda ja kiirust.

2.1. Auto ettevalmistamine sõiduks

Pärast koolitust peab õpilane lähtudes aastaajast, teoludest ja sõiduteekonna pikkusest oskama:

- 1) kontrollida auto varustust, liiklusohutuse seisukohalt tehnilist seisukorda ning kasutada ohutusseadmeid;
- 2) kontrollida auto pidurite, juhtimisseadiste, rataste ja rehvide, klaasipuhasti ja valgustite tööd ning korrasolekut;
- 3) kontrollida kütuse, õli, akuvedeliku, jahutusvedeliku, pidurivedeliku ja klaasipesuri vedeliku olemasolu;
- 4) teostada hõõglampide, kaitsmete ja rataste sõidueelset kontrolli;
- 5) hoida tulede, numbrimärkide ja tuuleklaasi puhtust.

2.2. Sõiduasend ja uksed

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) kontrollida auto uste suletust;
- 2) kasutada juhiistme ja tahavaatepeeglite reguleerimisvõimalusi parima ja ohutu sõiduasendi ning nägemisvälja saavutamiseks;
- 3) kinnitada ja pingutada turvavööd ja reguleerida peatuge.

2.3. Juhtimisseadised ja kontrollmõõteriistad

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) ära tunda ja jälgida kontrollmõõteriistade näitu;
- 2) kasutada kõiki lüliteid ja juhtimisseadiseid (pedaale, lülitada käike).

2.4. Tahavaatepeeglid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) reguleerida kõiki tahavaatepeegleid nii, et saavutataks õige nägemisväli juhtimiseks sobivas istumisasendis;
- 2) kontrollida tahavaatepeeglitest mitte nähtavaid (nn pimedaid) alasid pea pööramisega.

2.5. Turvavööd

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) kasutada turvavööd õigesti;
- 2) aidata sõitjatel kinnitada turvavööd ja neid vabastada;
- 3) aidata eri vanuses lastel kasutada õiget turvavarustust.

2.6. Käivitamine, sõidu alustamine ja sõidu lõpetamine

2.6.1. Käivitamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama mootorit käivitada ja seisata mitmesugustes tingimustes:

- 1) soe/külm mootor;
- 2) soe/külm/niiske ilm;
- 3) pärast mootori seiskumist tasasel teel ja kallakul.

2.6.2. Sõidu alustamine ja sõidu lõpetamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) sooritada järgmisi eeltoiminguid:
  - toiminguid pargitud autoga sõitu alustades,
  - toiminguid sõitu lõpetades auto juurest lahkumisel (rakendada abinõud, mis väldiks sõiduki iseeneslikku liikuma hakkamist ja tõkestaksid selle omavolilise kasutamise);
- 2) valmistuda liikuma hakkamiseks:
  - jälgida ümbritsevat liiklust,
  - teadvustada tegevuskava,
  - anda suunamärku;
- 3) sujuvalt kohalt võtta ja jääda seisma sidurit ja pidurit kasutades ning jälgides ümbritsevat liiklust.

2.7. Võimalikult aeglane sõit, püsiv sõidukiirus ja sujuvad kiirendused

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) autoga võimalikult aeglaselt liikuda, selleks sõita autoga võimalikult aeglaselt seismajäämise piiril edaspidi, pärast tagurdamisharjutusi ka tagurpidi, sirgjooneliselt ja pärast roolimisharjutusi ka pöördeid sooritades (lahutades sidurit ja enne seisma jäämist seda taas sujuvalt ühendades, et säilitada minimaalset sõidukiirust);
- 2) pärast sõidu alustamist hoida püsivat sõidukiirust;
- 3) pärast sõidu alustamist sooritada sujuvaid kiirendusi.

2.8. Juhtimine

2.8.1. Roolimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) hoida õigesti rooli;
- 2) sooritada roolimisliigutusi mitmesuguse kiirusega.

2.8.2. Slaalom

Pärast koolitust peab õpilane oskama gaasipedaaliga püsivaid mootori pöördeid hoides reguleerida siduri abil sõidukiirust ja sõita slaalomit edaspidi ja tagurpidi mitmesugustel teekallakutel nii sirget kui kaart mööda.

2.9. Pöörded ja auto paigutamine parkimiseks

Pärast koolitust peab õpilane oskama sooritada igasuguseid pöördeid:

- 1) pärisuunas eri laiusega teedel;
- 2) tagurdades eri laiusega teedel.

2.10. Parkimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama parkida autot parklas:

- 1) määratud parkimiskorra kohaselt;
- 2) kõnniteeääre lähedal paremal ja vasakul teepoolel;
- 3) parkivate sõidukite ees, taga ja vahel.

2.11. Sõit kitsastes kohtades

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) juhtida autot kitsastes kohtades, mööduda mitmesugustest takistustest ja tee ebatasasustest;
- 2) sooritada tagasipööret piiratud alal;
- 3) arvestada auto mõõtmetega;
- 4) sõita vasakpoolsete (parempoolsete) ratastega teekattemärgistuseni, samuti esiratastega teekattemärgistuseni ja peatuda.

2.12. Tagurdamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) võtta tagurdades sellist juhiasendit, mis võimaldaks jälgida kogu ümbrust, kasutada tahavaatepeegleid ja vaadata üle õla mõlemale poole autot;
- 2) tagurdada kõrvalekalduvatult otse; vaheldumisi vasakule; paremale ja otse;
- 3) juhtida autot kitsastes kohtades, mööduda mitmesugustest takistustest ja tee ebatasasustest.

2.13. Käiguvahetus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) vahetada käike üles ja alla, vajaduse korral käike vahele jättes, kasutades samaaegselt gaasi ja pidurit;
- 2) valida sobivat käiku sõltuvalt sõidukiirusest ja mootori pööretest;
- 3) lülitada mootoriga pidurdamiseks madalamat käiku;
- 4) vähendada tõusul sõidukiirust, vahetades käike kõrgeimast esimeseni;
- 5) vahetada käike nii, et oleks tagatud vähim kütusekulu ja mootorimüra.

2.14. Sõidu alustamine kallakul

2.14.1. Sõidu alustamine tõusul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) alustada sõitu eri kallakutel nii edaspidi kui tagurpidi, käsipiduri abiga ja ilma;
- 2) väikesel tõusul vähendada sõidukiirust seismajäämiseni, hoides autot gaasi ja siduri abil paigal.

2.14.2. Sõidu alustamine langul

Pärast koolitust peab õpilane oskama alustada sõitu käsipiduriga peatatud autoga nii edaspidi kui ka tagurpidi, valides sobiva käigu.

2.15. Pidurdamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) kasutada õiget pidurdamisetechnikat, pidurdades sujuvalt ja tugevalt eri teekatetel;
- 2) pidurdada kuni seismajäämiseni ette määratud kohas sujuvalt ja ka tugevalt kuni võimalikult lühikese pidurdusteekonani.

3. TEEMA: teooriaõpe	LIIKLUS TÄNAPÄEVAL
-------------------------	--------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) oskama selgitada teeliikluse olemust ning aru saama teeliiklussüsteemi osateguritest – inimene « sõiduk » keskkond – ja nendevahelistest seostest;
- 2) mõistma teeliiklussüsteemi olemust nii ühiskondlikult kui ka üksikisiku seisukohalt ning tunnetama oma vastutust liiklusohutuse tagamisel jalakäijana ja sõidukijuhina;
- 3) teadma, milliste õigusaktidega on määratud teeliikluse korraldus;
- 4) teadma enamlevinud liiklusõnnetuste põhjusi;
- 5) tundma liikluses kehtivate õigusaktide osa üldises liikluskorralduses, aru saama liikluseeskirja üldsätetest.

3.1. Liikluskeskkond

Pärast õpinguid peab õpilane:

- 1) teadma teeliikluse osategureid ja nendega seotud riske (juht, sõiduk, liikluskeskkond ja teised liiklejad, liikluskorraldus);
- 2) teadma, et ohutu liiklemine eeldab kõikide teeliikluse osateguritega arvestamist;
- 3) teadma juhi võimalusi ja õiget tegevust, kui juht oskab hankida liiklusinfot õigeaegselt, kui liiklusinfot saadakse hilja ja kui liiklusõnnetus pole välditav.

3.2. Liiklemise olemus avalikult ja üksikisiku seisukohalt

Pärast õpinguid peab õpilane teadma tavasõiduki ja ühistranspordiks kasutatava sõiduki eelseid ja puudusi üldises liikluses.

3.3. Liiklusõnnetused ja neid põhjustavad asjaolud

Pärast õpinguid peab õpilane omama ülevaadet:

- 1) liiklusõnnetuste statistikast;
- 2) liiklusõnnetuste liikidest;
- 3) tüüpilistest liiklusõnnetuste põhjustest.

3.4. Liiklusohutuse parandamine

Pärast koolitust peab õpilane mõistma, kuidas liiklusohutus sõltub:

- 1) juhi koolituse tasemest ja juhikandidaadi enda tegevusest;
- 2) liikluskorraldusest teedel ja tänavatel;
- 3) autole kehtivatest tehnonõuetest.

3.5. Teeliiklusalased õigusaktid, liikluseeskirja üldsätted

Pärast koolitust peab õpilane mõistma:

- 1) liikluse üldisi põhimõtteid;

- 2) juhti, sõidukit ja keskkonda puudutavatest õigusaktidest juhindumise vajalikkust;
- 3) liikluseeskirja põhireegleid ja liikluskorraldusvahendeid;
- 4) liikluseeskirja üldsätteid;
- 5) vastutust «Liikluseeskirja» ja teiste õigusaktide nõuete eiramise korral.

3.6. Auto käsitlemise vilumuse omandamine

Pärast koolitust peab õpilane mõistma, et auto käsitlemisvilumust omandatakse järgmiselt:

- 1) teema 2 kohaseid auto käsitlemisliigutusi sooritatakse üksikelementidena aeglaselt ja järkjärgult kiiremini varem omandatud teadmiste poolt juhitud;
- 2) auto juhtimise komplekse tegevuse sooritamine (üheaegselt liiklusümbruse jälgimisega sooritab vajalikke juhtimisliigutusi käte ja jalgadega) mõttetegevuse suunamisega järgmisena sooritatavale tegevuskomponendile, pidades silmas terviku tegevuse kvaliteeti.

4. TEEMA: sõiduõpe	JUHTIMISLIIGUTUSTE VILUMUSE OMANDAMINE ÕPPEPLATSIL
-----------------------	---

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane oskama sooritada juhtimisliigutusi piisava vilumusega eri sõidukiirustel mitmesugustes tingimustes ja olukordades autot juhtides ning:

- 1) lugeda kontrollmõõteriistade näite nii, et see ei tõmba tema tähelepanu kõrvale ega häiri kavandatud sõidusuuna hoidmist;
- 2) kasutada lüliteid ja juhtimisseadmeid nii, et see ei tõmba tema tähelepanu kõrvale ega häiri kavandatud sõidusuuna hoidmist;
- 3) jaotada tähelepanu eri asjaolude vahel ja anda juhimärguandeid nii, et see ei tõmba tema tähelepanu kõrvale ega häiri kavandatud sõidusuuna hoidmist.

4.1. Juhtimisliigutuste vilumuse saavutamine

4.1.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama sooritada teema 2 kohaseid auto käsitlemise harjutusi eri kiirusega sõitmisel. Üheaegselt juhtimisliigutuste sooritamisega tuleb osata hoida tähelepanu mitmesugustel liikluses olulistel asjaoludel.

4.1.2. Õpilane peab olema omandanud linnasõiduks piisava auto käsitlemisvilumuse, sooritades teema 2 kohaseid auto käsitlemisliigutusi üksikelementidena aeglaselt ja järkjärgult kiiremini varem omandatud teadmiste poolt juhitud:

- 1) kohalt sõit ja peatumine;
- 2) slaalom intensiivse rooli keeramisega;
- 3) käiguvahetused alt üles ja ülevalt alla;
- 4) pöörete sooritamine;
- 5) sõidu ajal abiseadmete ja lülite kasutamine, pidades silmas komplektse tegevuse kvaliteeti.

4.1.3. Õpilane peab olema omandanud auto juhtimise (komplekse tegevuse sooritamine) üheaegselt mõttetegevuse suunamisega järgmisena sooritatavale tegevuskomponendile, pidades silmas terviku tegevuse kvaliteeti:

- 1) kohalt sõit ja peatumine üheaegselt liiklusümbruse jälgimisega ja sellest juhindumisega;
- 2) auto roolimine sujuvalt ja aeglaselt järkjärgult intensiivsemale roolimisele üheaegselt liiklusümbruse jälgimise ja suunamärguande andmisega;
- 3) sujuvad käiguvahetused alt üles ja ülevalt alla aeglaselt soorituselt järkjärgult kiiremale sooritusele üheaegselt liiklusümbruse jälgimise ja sellest juhindumisega;
- 4) pöörde sooritamise eel liiklusümbruse jälgimine, teiste liiklejate tegevusest juhindumine, suunamärguande, sõidukiiruse sobitamine, sobiva käigu valik;
- 5) erisuguste sõiduharjutuste sooritamise ajal auto abiseadmete kasutamine, jaotades tähelepanu erinevate asjaolude vahel.

5. TEEMA: teooriaõpe	LIIKLUS KUI JUHITUD SÜSTEEM, LIIKLUSEESKIRI
-------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilasel olema ülevaade:

- 1) liikluseeskirja nõuetest;
- 2) ametiisikute (reguleerija, liiklusjärelvalve töötaja) volitustest ja tegevusest;
- 3) liikluseeskirja põhireeglite (peab oskama tuua näiteid liikluse põhireeglite kohta ja lahendada liiklusülesandeid);
- 4) tüüpilistest eksimustest sõidujärjekorra määramisel eri liiklusolukordades;

- 5) jalakäijate, jalgratturite ja mopeedijuhtide ohtlikkuse eripärast liikluses;
- 6) invaliidisõiduki erioigustest;
- 7) juhi kohustusest ühissõidukile eesõiguse andmisel;
- 8) liiklusest õuealal;
- 9) eritalituse sõiduki erioigustest.

5.1. Liiklussüsteemi juhtimine ja liiklusalased õigusaktid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada liiklussüsteemi osategureid – inimene, sõiduk, tee;
- 2) selgitada liikluse osategureid puudutavaid õigusakte ja nende vajalikkust;
- 3) selgitada liikluses toimivaid üldisi põhimõtteid, ristmike ületamise põhireegleid ja liiklusolukordade ennustatavust.

5.2. Liiklusmärgid, foorid ja teekattemärgised

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) eristada erineva rühma liiklusmärke nende kuju ja mõjuala osas;
- 2) selgitada valgusfooride tähendust ja tööd;
- 3) selgitada reguleerija märguannete tähendust;
- 4) selgitada teekattemärgistusega seonduvat.

5.3. Erilised kohustused jalakäijate, jalgratturite ja mopeedijuhtide vastu

5.3.1. Vähekaitstud liiklejad

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada juhi ettevaatusabinõusid ja tegevust, kui tuleb mööduda vastutulevatest või pärisuunas liikuvatest jalakäijatest, jalgratturitest ja mopeedijuhtidest;
- 2) selgitada juhi kohustusi jalakäijate ning jalgratturite kui vähekaitstud liiklejate suhtes:
  - kõnniteel,
  - jalgrattateel,
  - sõiduteel,
  - õuealal,
  - hoovist väljasõidul,
  - teepeenral,
  - nende trammi ja bussi sisenemisel ning väljumisel,
  - reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal ning jalgrattatee ületamise kohal;
- 3) selgitada, milline on sobiv sõiduviis ülekäiguraja ja jalgrattatee ületamisel mitmesuguse liiklustiheduse ja nähtavuse ning eri tee- ja ilmaolude korral;
- 4) kirjeldada olukordi, kus juht on kohustatud teed andma jalgratturile ja mopeedijuhile;
- 5) selgitada probleeme, mis tekivad liikluses:
  - vanuritel,
  - kuulmishäiretega inimestel,
  - vaimsete puuetega inimestel,
  - liikumispuuetega inimestel;
- 6) ära tunda ja mõista puuete sümptomeid;
- 7) invaliidisõiduki erioigusi ja teiste sõidukijuhtide õiget käitumist invaliidisõiduki juhi suhtes;
- 8) selgitada, kuidas mõjutab liikluskeskkond laste ohutust;
- 9) selgitada, millega on seotud laste probleemid liikluses;
- 10) pöörata tähelepanu liikluskeskkonnale ja osata selgitada, kus enamasti ilmuvad lapsed ootamatult sõiduteele;
- 11) selgitada pildi abil laste tüüpilisi tegevusmalle;
- 12) selgitada, kuidas mõjutab sõiduki tehniline seisukord ja sõiduviis ümberkaudsete elanike ja teiste liiklejate heaolu ning tervist.

5.4. Tavalisest suuremat tähelepanu nõudvad olukorrad

5.4.1. Ristumine trammiteega ja raudtee ületamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada jooniste abil raudteeülesõidukohtades kasutatavaid liikluskorraldusvahendeid;
- 2) kirjeldada liikluskorraldusvahendite puudumisest või nende mittekorrasolekust johtuvaid ohte;
- 3) selgitada trammiteega ristumise koha ja raudteeülesõidukoha ületamisega kaasnevat tüüpilisi ohte ning juhi tegevust neis kohtades:
  - tähelepanu jaotamine ette ja külgedele,
  - kiiruse valimine olulisi asjaolusid arvestades,
  - tõkkepuuga ja tõkkepuuta raudteeülesõidukoha ületamine linnas ja maanteel,
  - hädapeatumine raudteeülesõidukohal või trammiteel.

5.4.2. Sõitmine õuealal

Pärast koolitust peab õpilane teadma õuealal liiklemise ja parkimise korda.

5.4.3. Sõiduki pukseerimine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) juhi õiget tegevust, kui teel olles tekib sõidukile rike, millega ei või oma jõul sõitu jätkata;
- 2) juhi õiget tegevust sõiduki pukseerimisel.

6. TEEMA: sõiduõpe	LINNASÕIDUEELNE SÕIDUOSKUSE HINDAMINE
-----------------------	--

Linnasõidu all mõeldakse sõitu, mis toimub asula teel.

6.1. Enne kui alustada õpilasega linnasõitu, peab õpetaja käesoleva teema jooksul saama veendumuse, et õpilasel on küllaldane sõiduvilumus ja õpilane:

- 1) oskab muuta sujuvalt auto sõidukiirust ja -suunda, oskab hinnata auto ruumivajadust;
- 2) oskab sooritada teema 2 kohaseid sõiduharjutusi küllaldase vilumusega ja ilma oluliste vigadeta;
- 3) valitseb autot sel määral, et on võimeline alustama õppesõitu liikluses;
- 4) oskab autot juhtida komplekse tegevuse sooritamisenä mõttetegevuse suunamisega järgmisena sooritatavale tegevuskomponendile ja tajuda liikluse tervikolukorda.

6.2. Õpilane peab teadma linnasõiduks vajalikul määral liikluseeskirja nõudeid, mis kehtivad:

- 1) sõidu alustamisel;
- 2) suunamärguandmisel;
- 3) sõiduteel paiknemisel;
- 4) pöörete sooritamisel;
- 5) manööverdämisel;
- 6) sõiduki peatumisel ja parkimisel.

7. TEEMA: teooriaõpe	OHUTU LIIKLEMISE JUHISED
-------------------------	--------------------------

Pärast koolitust peab õpilane teadma juhi ohutu liiklemise juhiseid:

- 1) ennustav mõtlemis- ja sõiduviiis;
- 2) õigesti kavandatav sõidujoon;
- 3) õige sõidujärjekord;
- 4) liiklusoludele ja liiklusümbruse jälgimiseks sobiva sõidukiiruse valik;
- 5) õigeaegse suunamärguande vahendusel teistele liiklejatele mõistetävus;
- 6) liiklusjuhiste järgimine.

Pärast koolitust peab õpilane olema võimeline iseseisvalt liigeldes täitma ohutu liiklemise põhieeldusi.

7.1. Ennustav mõtlemis- ja sõiduviiis

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et juhi tegevus on ohutu, kui igas liiklusolukorras on täidetud järgmised tingimused:

- 1) on hangitud liiklusümbrusest vajalikku teavet õigeaegselt;
- 2) on valitud õige sõidurada ja sellel paiknetakse õigesti, kaugus ees, taga ja küljel paiknevatest sõidukitest on õige;
- 3) täidetakse liikluseeskirja nõudeid sõidujärjekorra määramisel;
- 4) kasutatakse sobivat olukorrakiirust;
- 5) antakse õigeaegselt suuna- ja teisi märguandeid;
- 6) täidetakse liikluskorraldusvahendite nõudeid;
- 7) säilitatakse piisavat tähelepanu ja liiklusolukordade ennustamise võimet.

Ennustav mõtlemis- ja sõiduviiis tähendab osata näha ja tunnetada seda, mis liikluses toimub, s.t mõelda kujuneda võivaid liiklusolukordi ette, osata arvestada inimvõimeid enda ja teiste liiklejate puhul ning neist tulenevaid võimalusi kujunevates liiklusolukordades toime tulla.

Õpilasi on vaja õpetada mõtlema ja jälgima olulisi asjaolusid. Kogenud juht teeb seda automaatselt.

7.1.1. Tähelepanu ja ennustamine

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et ohutuks liiklemiseks on vajalik:

- 1) suunata pilku ette lähedale, kaugele ja peeglitesse;
- 2) näha liiklust tervikuna;
- 3) otsida probleeme;
- 4) olla teistele liiklejatele nähtav;
- 5) olla oma tegevuses teistele liiklejatele mõistetävus.

- 6) püüda olukordi ennetada;
- 7) hoida ohutut piki- ja külgvahet;
- 8) ennustada teiste võimalikku tegevust.

7.1.2. Sõidujoon

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et:

- 1) sõitmisel on ohutuse seisukohalt väga tähtis sõiduki asukoht;
- 2) ta peab sõitmise ajal olema teadlik oma asukohast ja veendunud, et see on õige ja otstarbekas enda ning teiste liiklejate suhtes.

Sõidujoon on mõtteline joon, mida mööda sõiduk liigub või mida mööda juht kavatseb oma sõidukit suunata.

Näiteid liiklusest.

7.1.3. Sõidujärjekord

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et liikluses on alati vaja teada enda ja kaasliiklejate sõidujärjekorda.

7.1.4. Sõidukiirus

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et:

- 1) alati on soovitatav sobitada oma sõidukiirus antud teel ja liiklusoludes väljakujunenud sõidukiirusega;
- 2) kiiruse sobitamine on alguses raske; sellest ülesaamiseks tuleb õppida jälgima ümbritsevat liiklust ja teiste sõidukite paiknemist.

Näiteid liiklusest.

7.1.5. Juhimärguanded

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et:

- 1) paindlik ja ohutu liiklemine põhineb heal liiklejate vahelisel mõistmisel, juhimärguannete andmise oskusel ja liiklejate vahelisel ühistööl;
- 2) liikleja peab nägema teisi ja olema teistele liiklejatele nähtav.

Näited liiklusest.

7.1.6. Liikluskorraldusvahenditest juhendumine

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et:

- 1) liikluskorraldusvahendite järgimine ja käitumine liiklusreeglite kohaselt võimaldab ohte ennetada;
- 2) liiklusreeglite eiramine põhjustab riskiolukordi.

8. TEEMA: sõiduõpe	ÕPPESÕIT INDIVIDUAALPROGRAMMI JÄRGI
-----------------------	-------------------------------------

8.1. Taotletavad eesmärgid on varemõpitu kinnistamine ja täiendava sõiduõppe vajaduse väljaselgitamine.

8.2. Õpetaja ülesanne on kinnistada igal õpilasel just tema puhul täiendamist vajavaid sõiduvõtteid.

8.3. Nende õpilaste tarvis, kes ei ole õpitavat vajalikul määral omandanud, peab õpetaja välja selgitama lisaõppe sisu ja mahu ning teatama sellest õpilasele.

9. TEEMA: teoriaõpe	LIIKLEJATEVAHELINE SUHTLEMINE
------------------------	-------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) mõistma, miks liiklejate omavaheline suhtlemine on tähtis ja kuidas see toimub;
- 2) oskama arvestada eri liiklejate rühmade käitumislaidi ja toimida selle kohaselt.

Õpitav teadmine annab õpilasele ka oma tegevuse hindamise ja enda kaasliiklejatele mõistetavaks tegemise kogemuse.

9.1. Juhi tegevuse ennustatavus teiste liiklejate poolt

Pärast koolitust peab õpilane mõistma, et juhina:

- 1) peab ta olema kaasliiklejatele nähtav;
- 2) peab tema tegevus olema kaasliiklejatele ennustatav;
- 3) peab ta oskama sobitada oma sõidukiirust liiklusvooluga;
- 4) tuleb sõidukiirust muuta sujuvalt;

- 5) tuleb osata näha liiklusolukordi ja liigelda liikluskorraldusvahendite kohaselt;
- 6) tuleb osata ennustada teiste liiklejate tegevust;
- 7) tuleb võtta arvesse liiklejate eri rühmade võimeid ja kalduvusi;
- 8) tuleb olla eriti tähelepanelik vähekaitsitud liiklejate suhtes ning vältida nende ohustamist ja neile kahju tekitamist;
- 9) peab ta mõistma suurte ja väikeste sõidukite erinevast ruumivajadusest tulenevaid raskusi;
- 10) peab ta olema valmis andma alarmsõidukitele sõidueesõigust ja mõistma algajate juhtide raskusi.

9.2. Teemakohane sõiduõpe liikluses

Sõiduõpe toimub teema 8 kohaselt.

10. TEEMA: sõiduõpe	OHUTU LIIKLEMISE JUHISED JA LIIKLEJATEVAHELINE SUHTLEMINE
------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Õpingute käigus peab õpilasele saama selgeks, et alates sellest õppusest peab ta koostöös teiste liiklejate ja õpetajaga õppima täitma ohutu liiklemise juhiseid. Sõiduõppe käigus annab õpetaja nii õpilase kui ka kaasliiklejate tegevuse kohta vastavaid selgitusi. Seejuures märgib õpetaja ära nii õpilase kui teiste liiklejate õige ja vale tegevuse. Sõiduõppe käigus harjutatakse:

- 1) ennustavat mõtlemis- ja sõiduviisi;
  - tähelepanu;
  - sõidujoone valikut;
  - õige sõidujärjekorra järgimist;
  - sõidukiiruse valikut;
  - juhimärguandeid;
  - liikluskorraldusvahendite jälgimist;
  - ruumivajaduse arvestamist;
- 2) kaasliiklejatesse mõistvat suhtumist;
- 3) liiklejate ühistööd.

10.1. Tähelepanu ja ennustamine

Sõiduõppe käigus püütakse õpilast suunata sellisele sõidustiilile, et ta jälgiks pidevalt liiklust enda ümber, suunates tähelepanu oskusele:

- 1) suunata pilku ette ja mõlemale poole lähedale ja kaugemale ning peeglitesse;
- 2) hinnata auto seisukorda (mõõteriistad, mootori heli, rool jms);
- 3) näha liiklust tervikuna;
- 4) otsida probleeme;
- 5) olla teistele liiklejatele nähtav;
- 6) olla oma tegevuses teistele liiklejatele mõistetav;
- 7) püüda olukordi ennetada;
- 8) hoida ohutut piki- ja külgvahet;
- 9) ennustada teiste võimalikku tegevust.

Suur osa juhi tähelepanust liiklusest kulub vajaliku informatsiooni saamisele. Õpilane peab õppima saadud informatsioonist eraldama kõige olulisemat, mis on vajalik edaspidiseks tegutsemiseks. Kogenematu juhi tähelepanu kinnistub ebaolulisele ja sageli üksikobjektile, jättes olulise täpsustamata. Kogenud juhi pilk haarab tervikut lähedalt ja kaugelt, see lubab ennustada liiklusolukordade kulgu ette. Õpetaja peab suunama õpilase tähelepanu (mõtet) ka nendele ohtudele, mida õpilane hetkel ei näe. Kui õpilane möödub parkivatest sõidukitest ja teistest ohtlikest kohtadest nendele tähelepanu pööramata, on see märgiks, et õpilane ei täida ohutu liiklemise juhiseid ja ei oska eristada olulist informatsiooni ebaolulisest.

10.2. Kiirus

Sõidukiiruse valikul peab õpilane võtma arvesse:

- 1) liikluseeskirja sätteid;
- 2) liikluse keerukust;
- 3) teeolusid;
- 4) ilmaolusid;
- 5) oma juhioskusi ja kogemusi.

Õpilane peab oskama valida sõidukiirust vastavalt liiklusolukorrale. Kõikides liiklusoludes ühtne põhjendamatult aeglane sõidukiirus väljendab, et õpilane ei valda ohutu liiklemise juhiseid ja ei erista ohtlikke liiklusolukordi vähemohulikkest.

10.3. Juhi märguanded

Õpilane peab olema oma tegevuses kaasliiklejatele mõistetav:

- 1) suunamärguandega;
- 2) suundumisega vastava sõiduraja äärel;
- 3) kiiruse sobitamisega;
- 4) vajadusel käeviipega;
- 5) tulede vilgutamisega;
- 6) vajaduse ja lubatavuse korral helisignaali.

Kui õpilane hilineb korduvalt suunamärguandega, siis on see tingitud enamasti puudulikust liicluse jälgimise oskusest.

10.4. Kaugus teistest liiklejatest

Õpilane peab mõistma, et vale kaugus teistest liiklejatest on enamasti tingitud:

- 1) ebaõigest sõidukiirusest, sest sõiduki ruumivajadus sõltub sõidukiirusest;
- 2) puudulikust sõiduki valitsemise oskusest, sest sõiduk kaldub vähese juhtimistäpsuse tõttu teistele liiklejatele lähemale kui soovitud;
- 3) väljakujundamata silmamõõdust (kauguse hindamise võime on välja kujundamata);
- 4) puudulikust tervikpildi nägemise võimest (kaldub kaasliiklejatele liiga lähedale, sest ei teadvusta korraga silma vaatepiirkonda jäävaid sõidukeid).

10.5. Liiklejate ühistöö

Pärast koolitust peab õpilane mõistma, et täites liikluseeskirja nõudeid, tuleb ohutu ja sujuva liikluse eesmärgil vaieldamatult:

- 1) lugu pidada teistest liiklejatest ja looduskeskkonnast;
- 2) arvestada teiste liiklejate oskuste, tahte ja võimalustega liikluses toime tulla;
- 3) näidata valmidust anda raskesse või ohtlikku olukorda sattunud liiklejale sõidueesõigust.

11. TEEMA: teoriaõpe	LIIKLUSVOOLUGA LIITUMINE JA SELLES SÕITMINE
-------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, milline on juhi tegevus:

- 1) sõiduks valmistumisel;
- 2) sõidu alustamisel;
- 3) liiklusvoolus sõitmisel.

11.1. Sõiduks valmistumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) valmistuda sõiduks juhina;
- 2) kontrollida enne sõitma hakkamist ja sõidu ajal sõiduki vastavust ohutusnõuetele;
- 3) arvestada liiklus-, tee- ja ilmaoludega;
- 4) enne sõitu kavandada oma sõiduteekonda ja arvesse võtta selle iseärasusi.

11.2. Sõidu alustamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) jälgida tagant lähenejaid ja ennustada nende tegevust;
- 2) enne sõidu alustamist koostada hangitud informatsiooni põhjal tegevuskava, näidata suunamärguannet ja olla oma tegevuses teistele liiklejatele mõistetav;
- 3) liituda sujuvalt ja ohutult liiklusvooluga;
- 4) jälgida veel kord liiklusvoolu sisenemise ajal ees ja külgedel toimuvat.

11.3. Sobiva sõiduraja valik

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) jälgida liiklusolusid ja teiste liiklejate tegevust;
- 2) suhelda teiste liiklejatega;
- 3) ennustada teiste liiklejate tegevust;
- 4) valida liikluseeskirja kohaselt ning enda ja teiste liiklejate suhtes otstarbekalt sõidurada.

11.4. Liiklusvoolus sõitmine ja ümberreastumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) sõita liiklusvoolus:
  - jälgides korduvalt liiklust lähedalt, kaugele ette, taha ja kõrvale, et sobitada oma sõidukiirus üldise liiklusvooluga;
  - sõites sujuvalt, teisi liiklejaid arvestades ja kontrollides, kas teised teda näevad;

2) vahetada sõidurada, seejuures osata liiklusvoolus ümber paikneda sujuvalt ja ohutult teades, kus sõiduraja vahetamine on lubatud, ohutu ja kus see on keelatud või ohtlik.

11.5. Sõiduki asukoht sõites

11.5.1. Asukoht teel, sõiduteel, sõidurea valikul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada, mis on sõidukite ja ühissõidukite erirajad ning milline on nendel liiklemise kord;
- 2) joonise abil selgitada, kuidas peab sõidu ajal paiknema sõiduk asulas ja asulavälisel teel sõltuvalt sõiduki kategooriast ja sõidukiirusest;
- 3) joonise abil selgitada, kuidas peab sõidu ajal paiknema sõiduk ühesuunalisel ja kahesuunalisel teel sõltuvalt sõiduradade arvust, samuti enne ristmikku, ristmikul ja pärast ristmikku;
- 4) selgitada rööbasteta sõidukite paiknemise korda pärisuunalisel trammiteel.

11.5.2. Pikivahe enda ees sõitva sõidukini

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada küllaldase pikivahe hoidmise kohustust ja selle olulist tähtsust erinevates olukordades;
- 2) selgitada, kuidas määratakse sobivat pikivahet enda ja eessõitja vahel;
- 3) selgitada 3-sekundise pikivahe põhimõtet.

11.5.3. Erisuguste sõidukite ruumivajadus

Pärast koolitust peab õpilane oskama kirjeldada järgmiste sõidukite lisaruumi vajadust sõiduteel ja sõidurajal:

- 1) buss;
- 2) veoauto;
- 3) sõiduauto;
- 4) kahe rattalised sõidukid (mootorratas ja jalgratas).

11.6. Juhi märguanded

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada märguandmise aega ja kestust;
- 2) selgitada märguandekohustust enne:
  - sõidu alustamist,
  - manöövrit,
  - peatumise alustamist;
- 3) põhjendada, miks hoiatusmärguanne ei anna juhile eesõigust.

11.6.1. Helisignaali

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada, millal ja kuidas võib juht anda märguannet helisignaali.

11.6.2. Tulede vilgutamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada, millal ja kuidas võib juht anda märku tulede vilgutamisega.

11.6.3. Suunamärguanne

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada, kuidas antakse suunamärku sõidu alustamisel sõidutee servast, pöördel, sõidurea vahetamisel ja muude manöövrite korral;
- 2) selgitada riske, mis võivad tekkida sõidu alustamisel sõidutee servalt, sõidurea vahetamisel ja muude manöövrite korral;
- 3) selgitada, millal tuleb kasutada ohutulesid ja ohukolmnurka.

11.6.4. Peatumismärguanne

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada, kuidas muuta peatumismärguanne pidurdamisel paremini märgatavaks.

11.6.5. Kohustus olla tähelepanelik

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada, miks peab juht lisaks juhimärguandele ka veenduma oma järgneva tegevuse ohutuses.

11.7. Liiklusmärgid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada liiklusmärkide rühmitamist eesmärgi järgi (hoiatusmärgid, eesõigusmärgid, keelu- ja mõjualamärgid jne);
- 2) selgitada, kuidas liiklusmärgirühmi eristatakse märgi kuju ja värvuse järgi;
- 3) selgitada kõikide liiklusmärkide ja lisateetatahvlite tähendusi;
- 4) näidata liiklusmärkide mõjupiirkonda ja kehtivusaega.

11.8. Teekattemärgised

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) joonise abil selgitada teekattemärgise sisu;
- 2) näidata teekattemärgiste mõjuala.

12. TEEMA: sõiduõpe	LIIKLUSVOOLUGA LIITUMINE JA SELLES SÕITMINE
------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, milline on juhi tegevus:

- 1) liiklusvooluga liitumisel;
- 2) liiklusvoolus sõites.

12.1. Sõiduks valmistumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) valmistuda sõiduks juhina;
- 2) kontrollida enne sõitma hakkamist ja sõidu ajal sõiduki vastavust ohutusnõuetele;
- 3) arvestada liiklus-, tee- ja ilmaoludega;
- 4) enne sõitu kavandada oma sõiduteekonda ja arvesse võtta selle iseärasusi.

12.2. Tähelepanu ja ennustamine

12.2.1. Sõidu alustamine sõidutee servast

Õpilane peab oskama:

- 1) jälgida korduvalt liiklust lähedalt ja kaugelt auto eest, tagant ja külgedelt tahavaatepeeglitest, üle õla vaadates, et kavandada oma tegevus;
- 2) hinnata teiste liiklejate sõidukiirust;
- 3) kontrollida vahetult enne sõidu alustamist pimedat ala;
- 4) liituda liiklusvooluga sujuvalt ja ohutult, veendudes seejuures, et ta ei takista tagant lähenejaid;
- 5) kiirendada ja valida oma võimete ja tee- ning ilmaoludega sobivat sõidukiirust;
- 6) teha oma kavatsusi teistele ennustatavaks õigeaegse suunamärguandega ja oma paiknemisega sõiduteel.

12.2.2. Sõit liiklusvoolus ja sõiduraja vahetamine

Õpilane peab oskama:

- 1) jälgida korduvalt liiklust lähedalt ja kaugelt auto eest, tagant ja külgedelt;
- 2) korduva vaatamisega ette ja peeglisse hinnata ja sobitada oma sõidukiirust kõrvalrajal sõitjate sõidukiirusega;
- 3) teha oma tegevust teistele ennustatavaks:
  - õigeaegse suunamärguandega,
  - oma paiknemisega sõiduteel,
  - sõidukiiruse sobitamisega;
- 4) valida uut sõidurada varakult, hinnates teiste liiklejate kaugust ning liikumiskiirust, ja vahetada seda sujuvalt ning ohutult alles küllaldase pikivahe tekkimisel.

13. TEEMA: teooriaõpe	SÕIDU LÕPETAMINE JA PARKIMINE
--------------------------	-------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) tundma peatumist ja parkimist käsitlevaid õigusakte;
- 2) oskama autot peatada ja parkida ohutult, takistamata muud liiklust ning täites liikluseeskirja nõudeid.

13.1. Peatumist ja parkimist käsitlevad õigusaktid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) mis erinevus on peatumisel ja parkimisel;
- 2) milliste ohtude ja asjaoludega peab autojuht arvestama enne peatumist ja parkimist;
- 3) kus kehtivad peatumise ja parkimise keelud ning piirangud.

13.2. Tähelepanu ja ennustamine

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et:

- 1) sobiva ning ohutu peatumis- ja parkimiskoha leidmine eeldab asjakohaseid teadmisi ja auto paigutamiseks vajaliku ruumi hindamise oskust;
- 2) peatumise ja parkimise eel tuleb jälgida ja ennustada kaasiliklejate – eriti tagant lähenevate sõidukijuhtide – tegevust, tekitamata seejuures liiklusohutu;
- 3) peatumiseks ja parkimiseks tehtava manöövri kavatsusest teatatakse teistele liiklejatele aegsasti ja selgesti suunamärguandega, sõiduki paiknemisega ja sõidukiiruse sujuva vähendamisega.

13.3. Peatumine ja parkimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada peatumise ja parkimise üldnõudeid ja nõudeid, mida kehtestatakse liikluskorraldusvahenditega;
- 2) selgitada joonise abil võimalikke peatumise ja parkimise võimalusi asulas ja asulavälisel teel sõltuvalt nähtavusest ja tee valgustatusest:
  - ristmiku,
  - ülekäiguraja ja jalgrattatee,
  - raudteeülesõidukoha või trammiteega ristumise koha,
  - piiratud nähtavusega koha,
  - teega külgnevale alale sisse- või sellelt väljasõidu koha,
  - tähistatud parkimiskoha,
  - ühissõiduki peatuse,
  - aeglustus- või kiirendusraja,
  - liikluskorraldusvahendi (foor, liiklusmärk, teekattemärgis) läheduses;
- 3) selgitada peatumise või parkimise võimalusi kõnniteel ja teepeenral;
- 4) loetleda ja iseloomustada kohti, kus peatumine on keelatud;
- 5) põhjendada sõiduki peatumisel või parkimisel rakendatavaid ohutusabinõusid ja juhi vastutust sõiduki paigutamisel ja sõidukist väljumisel (ka kaasasõitjate tegevuse osas);
- 6) kasutada valvega parkimiskohti;
- 7) selgitada teekattemärgisega «puudega inimese sõiduki koht» tähistatud parkimiskoha kasutamist;
- 8) selgitada juhi kohustusi ja tegevust sõiduki hädapeatumise korral.

14. TEEMA: sõiduõpe	SÕIDU LÕPETAMINE JA PARKIMINE
------------------------	-------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) oskama autot peatada ja parkida kõnnitee ääres, teelaienditel, parklates, kallakutel ja mujal;
- 2) mõistma, et juht, kes oskab teisi liiklejaid takistamata autot õigesti ja ohutult parkida, on võimeline autot valitsema ka muudes liiklusolukordades, sest tal on hea manööverdamise ja liikluse jälgimise oskus ning ta tunnetab auto ruumivajadust.

14.1. Tähelepanu ja ennustamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) näha ja ennustada teiste liiklejate tegevust, et teisi liiklejaid ohustamata ja takistamata peatuda või parkida, võttes arvesse tee valgustatust ja nähtavust;
- 2) valida sobivat ning liikluseeskirja nõuetele vastavat peatumis- ja parkimiskohta.

14.2. Juhimärguande, sõidujoon ja -kiirus

Pärast koolitust peab õpilane oskama teha sõidu lõpetamise kavatsust teistele liiklejatele mõistetavaks:

- 1) suunamärguandega;
- 2) sõidukiiruse vähendamisega;
- 3) oma sõiduki paiknemisega.

14.3. Auto paigutamine ja selle juurest lahkumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) paigutada autot ohutult, võttes arvesse selle ruumivajadust;
- 2) peatuda ja parkida kallakul, vältides auto iseeneslikku liikumahakkamist;
- 3) võtta arvesse ohutusabinõusid sõidukist väljumisel ja seda selgitada ka kaasasõitjatele;
- 4) enne auto juurest lahkumist rakendada abinõusid, mis tõkestaksid selle omavolilise kasutamise.

15. TEEMA: teoriaõpe	PAIKNEMINE RISTMIKU ÜLETAMISEL
-------------------------	--------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust õpilane peab oskama:

- 1) valida enne ristmiku ületamist sobivat sõidurada;
- 2) säilitada valitud sõidurada ristmikul;
- 3) valida sobivat sõidurada ristmikult väljudes;
- 4) ristmiku ületamisel järgida ohutu liiklemise juhiseid (teema 7).

15.1. Sõit ristmikul, sõidujoon

Pärast koolitust peab õpilane teadma

- 1) kuidas peab sõiduk paiknema ühesuunalisel ja kahesuunalisel teel enne ristmikku, kui ristmikult sõidetakse:
  - otse,
  - paremale,
  - vasakule,
  - tagasi,arvestades seejuures sõidujoont ristmikku ületades ja ristmikult välja sõites;
- 2) kuidas määratakse sõidukite paiknemine, kui teekattemärgistust ja liikluskorraldusvahendeid pole;
- 3) kuidas määratakse sõidukite paiknemine teekattemärgistuse ja liiklusemärgidega tähistatud teel;
- 4) kuidas pöörata ringristmikul või siis, kui sõiduki pöörderaadius on suur.

15.2. Sõiduraja valimine ristmikule lähenedes

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kuidas:

- 1) järgida ohutu liiklemise juhiseid;
- 2) ristmikule lähenedes mõelda liiklusolukordi ette;
- 3) näha ja tunnetada ristmikuliikluses toimuvat;
- 4) võtta arvesse enda ja teiste liiklejate soove, vajadusi, õigusi ja võimalusi liikluses toime tulla.

15.3. Sõiduraja valik ristmikult väljudes

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kuidas:

- 1) järgida ohutu liiklemise juhiseid;
- 2) näha ja tunnetada ristmikuliikluses toimuvat;
- 3) juhinduda liikluskorraldusvahenditest;
- 4) kuidas valida õiget sõidurada sõltuvalt:
  - kavatsetavast sõidusuunast,
  - sõiduradade hõivatusest,
  - oma sõidukiirusest,
  - liiklejate ühistööst.

15.4. Reguleerimata ja reguleeritavad ristmikud

Pärast koolitust peab õpilane teadma liikluseeskirja järgmisi nõudeid:

- 1) liikluskeskkond ja liikluskorraldusvahendid;
- 2) liikluse reguleerimise põhimõtted;
- 3) liikluse reguleerimise märguanded;
- 4) sõidujärjekord teekatte järgi;
- 5) sõidujärjekord parema käe reegli järgi;
- 6) sõidujärjekord eesõigusemärgide järgi;
- 7) sõit ringliiklusega ristmikul;
- 8) sõidujärjekord fooritulede järgi;
- 9) sõidujärjekord reguleeriija märguannete järgi;
- 10) sõidujärjekord alarmsõiduki lähenedes.

15.5. Teeandmiskohustus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada joonise abil üldisi ohutusnõudeid sõiduteede ristumisaladel ja sõidujärjekorda nendel;
- 2) selgitada joonise abil, kes on kohustatud andma teed sõiduteede ristumisaladel, kus kehtib parema käe reegel;
- 3) selgitada joonise abil liiklemise korda ringristmikul vastavate liiklusemärgidega («Anna teed» ja «Sõidurajad ja suunad») või ilma nendeta;
- 4) selgitada tarvilikke ohutusabinõusid olukorras, kus juht kavatseb sõita peateele, maanteele ja kiirteele, kus puudub kiirendusrada;
- 5) selgitada joonise abil juhi tegevust, kui juht sõidab välja sõiduteele
  - parklast,
  - õuealalt,
  - bensiinijaamast,
  - kiirendusrajalt,
  - teepeenralt,
  - üle kõnnitee;
- 6) kirjeldada, juhi tegevust tee andmisel;

- 7) selgitada liikluseeskirja nõudeid, mis kehtivad ristmikul pöörde sooritajale;
- 8) selgitada, kuidas vältida teiste liiklejate takistamist ristmikule sõidul;
- 9) selgitada juhi tegevust kiirendusrajalt peatee sõitmisel;
- 10) selgitada juhi tegevust lähenemisel peatusest väljuvale ühissõidukile.

15.6. Tavalisest suuremat tähelepanu nõudvad liiklusolukorrad

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada, millised riskid tekivad, kui juht tajub lähenevat mootorratturit või läheneb aeglasele sõidukile (jalgrattur, traktor);
- 2) selgitada, millistes olukordades eksitakse sõidujärjekorra määramisel;
- 3) selgitada tüüpilisi ohtusid ja eksimusi pööretel, tagurdamisel ja manööverdumisel;
- 4) selgitada oma tegevuse teistele liiklejatele mõistetavaks tegemise ja teiste liiklejate kavatsuste mõistmise võimalusi.

16. TEEMA: sõiduõpe	ÕPPESÕIT INDIVIDUAALPROGRAMMI JÄRGI
------------------------	-------------------------------------

Taotletavad eesmärgid:

- 1) varemõpitu kinnistamine;
- 2) täiendava sõiduõppe vajaduse väljaselgitamine.

Õpetaja ülesanne on kinnistada igal õpilasel just tema puhul täiendamist vajavaid sõiduvõtteid.

Nende õpilaste tarvis, kes ei ole õpitavat vajalikul määral omandanud, peab õpetaja välja selgitama lisaõppe sisu ja mahu ning teatama sellest õpilasele.

17. TEEMA: teooriaõpe	JUHI TEGEVUS RISTMIKU ÜLETAMISEL
--------------------------	----------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) teadma liikluseeskirjaga määratud ristmiku ületamise reegleid;
- 2) teadma, kuidas ületada ristmikku ohutult ja paindlikult;
- 3) ristmiku ületamisel oskama järgida ohutu liiklemise juhiseid (teema 7).

17.1. Sõidujärjekord ristmiku ületamisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) ristmiku ületamise põhireegleid reguleeritaval ristmikul ja reguleerimata ristmikul;
- 2) trammile tee andmise kohustust;
- 3) et tal on õigus loobuda oma sõidueesõigusest ja et seda tuleb teistele liiklejatele arusaadavaks teha;
- 4) nõudeid raudtee ületamisel ja ristmikel (eesõigusmärkidega), millele suubub tee vahetult raudteeületuskohalt.

17.2. Jalakäijatele ja jalgratturitele tee andmise kohustus

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et ta peab juhina andma teed:

- 1) ristmikul pööret lõpetades jalakäijale ja jalgratturile;
- 2) jalakäijale reguleeritud ja reguleerimata ülekäiguradadel;
- 3) jalgratturile ja mopeedijuhile, kes ületab tema teed mööda jalgrattateed ristmikul ja ristmikevahelisel alal.

17.3. Ristmikule lähenemine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) ristmikule lähenedes mõelda liiklusolukordi ette;
- 2) näha ja tunnetada ristmikuliikluses toimuvat;
- 3) võtta arvesse nii enda kui teiste liiklejate võimeid ja võimalusi, et ristmikuliikluses toime tulla;
- 4) juhinduda ristmiku ületamise reeglitest;
- 5) järgida ohutu liiklemise juhiseid (teema 7).

17.4. Ristmiku ületamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama jälgida liiklusümbrust ristmikule lähenedes ja ristmikku ületades.

Enne ristmiku ületamist peab õpilane oskama:

- 1) hankida teavet, mida ei saanud ristmikule lähenedes;

- 2) veenduda saadud informatsiooni põhjal ristmiku ületamise võimalikkuses ja ohutuses;
- 3) ristmikku ületades jälgida ristmiku seda osa, kuhu on nähtavus halvem ja kus võib olla oht.

18. TEEMA: sõiduõpe	RISTMIKU ÜLETAMINE
------------------------	--------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) valida enne ristmiku ületamist sobivat sõidurada;
- 2) säilitada ristmikul valitud sõidurada;
- 3) valida sobivat sõidurada ristmikult väljudes;
- 4) ristmiku ületamisel järgida ohutu liiklemise juhiseid (teema 7).

18.1. Tähelepanu ja ennustamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama ristmiku ületamisel juhendada ohutu liiklemise juhistest:

- 1) näha ja mõelda liiklusolukordi ette;
- 2) suunata pilku kordamööda ette, taha ja mõlemale poole ning teha kindlaks, et teised liiklejad on ohutus kauguses;
- 3) valida õiget sõidurada ja paikneda sellel õigesti;
- 4) saada aru eesoleva ristmiku ületamise õigest järjekorrast;
- 5) saada aru, kes on kõrvalteel ja peab andma temale teed (vajaduse korral peab ta olema võimeline loobuma oma sõidueesõigusest).

Õpetaja aitab õpilasel teha õigeid tähelepanekuid.

18.2. Sobiv olukorrakiirus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) valida oma võimetele ja liiklusoludele sobivat sõidukiirust nii, et ta jõuaks omandada edasisõiduks vajalikku teavet;
- 2) sobitada sõidukiirust ristmiku nähtavusega;
- 3) raudteeülesõidukoha ees valida sõidukiirust, millelt on võimalik vajaduse korral ohutult peatuda.

18.3. Juhi märguanded

Pärast koolitust peab õpilane oskama teistele liiklejatele oma kavatsusest anda õigeaegset teavet:

- 1) suunamärguandega;
- 2) sõidukiiruse vähendamisega;
- 3) paiknemisega sõiduteel.

18.4. Sõidujoon

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) ristmikule lähenedes valida aegsasti õiget sõidurada kooskõlas liikluseeskirja nõuetega;
- 2) säilitada ristmikul valitud sõidurada;
- 3) valida sobivat sõidurada ristmikult väljudes;
- 4) järgida ohutu liiklemise juhiseid (teema 7).

18.5. Sõidujärjekord

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) juhendada sõidujärjekorra määramisel liikluseeskirja nõuetest;
- 2) loobuda vajaduse korral oma sõidueesõigusest liiklusohutuse ja liiklussujuvuse huvides;
- 3) anda kiiruse sujuva vähendamisega jalakäijatele ja teistele vähekaitsitud liiklejatele aegsasti märku oma teeandmise kavatsusest;
- 4) anda raudtee ülesõidukohal teed rööbastega sõidukile.

19. TEEMA: teooriaõpe	SÕIDU KAVANDAMINE RISKI VÄLTIMISE EESMÄRGIL
--------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane

- 1) teadma, et sõiduteekonna kavandamine võimaldab teelusid läbi arutades vähendada riski ja hiline mist sihtkohta jõudmisel;
- 2) veenduma oma võimes läbida teekond iseseisvalt.

19.1. Sõiduteekonna kavandamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama arvesse võtta:

- 1) teekonna pikkust, sõiduaega, enda kui juhi suutlikkust;
- 2) tee- ja ilmaolusid sõltuvalt aastaajast;
- 3) teede seisukorda, ohtlikkust ja liiklustihedust.

19.2. Oskus kasutada teekonna kavandamisel kaarti, arvestades liikluse korraldust ja võimalikke teesulgemisi

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) eriti pikkadel teekondadel teha valikut:
  - kaardi järgi,
  - valida teed teenumbri järgi,
  - juhendada teeviitadest ja teistest liiklusmärkidest;
- 2) võtta arvesse:
  - sõiduki tehnilist seisukorda ja kompleksust,
  - tee sõidetavust, teeninduspunktide ja sõiduki tankimise võimaluse olemasolu;
  - juhile ja kaassõitjatele vajalikke puhkepeatusi ja ööbimiskohti;
  - juhile ja kaassõitjatele vajalikku riietuse ja muu varustuse olemasolu.

Teekonna kavandamise oskus säästab aega, raha ja närve, aitab vähendada riske ja jõuda ohutult sihtkohta.

20. TEEMA: sõiduõpe	SÕIDU KAVANDAMINE RISKI VÄLTIMISE EESMÄRGIL
------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) teadma, et sõiduteekonna kavandamine võimaldab teelusid läbi arutades vähendada riski ja hilinemist sihtkohta jõudmisel;
- 2) veenduma oma võimes läbida teekond iseseisvalt.

20.1. Sõiduteekonna kavandamine

20.1.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama arvesse võtta:

- 1) teekonna pikkust, sõiduaega, enda kui juhi suutlikkust;
- 2) tee- ja ilmaolusid sõltuvalt aastaajast;
- 3) teede seisukorda, ohtlikkust ja liiklustihedust.

20.1.2. Sõidu kavandamise õping on mõeldav siis, kui õpilane oskab näha liiklusolukordi ennustavalt. Käesoleva teema läbitöötamise ajal tuleb korrata ka varem õpitut – vajaduse korral ka õppeplatsil õpitut. Käesoleva teema all seotakse varemõpitud osaoskused ühtseks, terviklikuks sõiduoskuseks. Näiteks kiiruse õige valimise oskus omandatakse lõplikult vaid siis, kui hakatakse sõitma õpilase jaoks keerulistel ja võõrastel teedel, suure kiirusega maantesõidult üle minnes kitsastele asulatele ning kogetakse kiiruse valimisel tehtavaid vigu.

20.1.3. Harjutussõidus võib osaleda korraga mitu õpilast, kes sõidavad kordamööda. Õpilaste sõitu analüüsitakse ühiselt.

20.1.4. Sellest teemast alates peab õpilane tunnetama senisest enam vastutust sõidukijuhina nii liiklusohutuse, kui teekonna läbimise õnnestumise seisukohalt.

20.1.5. Selle teema käigus otsustatakse ühiselt, millisesse sihtkohta soovitakse sõita. Õpilane kasutab teekonna määramisel kaarti ja otsustab, milliseid teid mööda soovitakse sihtkohta jõuda. Teekondi valitakse õpilase jaoks lihtsamalt järkjärgult keerukama järgi. Õpilane põhjendab teekonna valikut. Iga teekonna läbimise järel toimub arutelu.

20.2. Oskus kasutada teekonna kavandamisel kaarti, arvestades liikluse korraldust ja võimalikke teesulgemisi

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) eriti pikkadel teekondadel teha valikut:
  - kaardi järgi,
  - valida teed teenumbri järgi,
  - juhendada teeviitadest ja teistest liiklusmärkidest;
- 2) võtta arvesse:
  - sõiduki tehnilist seisukorda ja kompleksust,
  - teesõidetavust, teeninduspunktide ja sõiduki tankimise võimaluse olemasolu,
  - juhile ja kaasasõitjatele vajalikke puhkepeatusi ja ööbimiskohti,
  - juhile ja kaasasõitjatele vajalikku riietuse ja muu varustuse olemasolu.

Teekonna kavandamise oskus säästab aega, raha ja närve, aitab vähendada riske ja jõuda ohutult sihtkohta.

21. TEEMA: teoriaõpe	OLUKORRAKIIRUS
-------------------------	----------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et ohutu liiklemise üheks peamiseks nõudeks on õige sõidukiiruse valik ja selle valikul tuleb teada:

- 1) milliseid asjaolusid tuleb võtta arvesse õige sõidukiiruse valikul;
- 2) õpilase kui juhi võimet võtta arvesse kõiki ohutust mõjutavaid tegureid;
- 3) liikluseeskirja nõudeid.

21.1. Sõidukiirus ja sellega kaasnevad riskid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et liikluses toimivad järgmised tegurid, mis otseselt mõjutavad auto teelpüsivust, pidurdus- ja peatumisteedkonda:

- 1) kineetiline energia;
- 2) tsentrifugaaljõud;
- 3) haardetegur;
- 4) juhi reaktsiooniaeg.

21.2. Sõidukiiruse valikut mõjutavad tegurid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et lisaks eeltoodule peab ta sõidukiiruse valikul arvestama:

- 1) liikluseeskirja sätetest tulenevaid:
  - üldisi kiirusepiiranguid,
  - liikluseeskirjaga kehtestatud lokaalseid kiirusepiiranguid,
  - sõiduki kohta kehtestatud kiirusepiiranguid,
  - juhile kehtestatud piiranguid;
- 2) olukorda, mida iseloomustavad:
  - tee- ja ilmaolud,
  - nähtavus,
  - konkreetne liiklus,
  - liikluskorraldus.

21.3. Sõiduohutust (-kindlust) tagavad asjaolud

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et sõiduohutus sõltub:

- 1) tee jälgimise oskusest;
- 2) kiiruse õigest valikust;
- 3) sõidukist;
- 4) veose liigist.

21.4. Sõit sirgel, kurvilisel ja mägiteel

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et ohutu sõidukiiruse valikul peab arvestama:

- 1) pika sirge tee monotoonsusega;
- 2) kurvilise tee ohtudega;
- 3) mägitee ohtudega.

21.5. Sõidukiirus, kiirusepiirangud

Pärast koolitust peab õpilane mõistma:

- 1) õige ja ohutu sõidukiiruse määramise põhimõtteid;
- 2) kiiruse piiramise ja soovitusliku kiiruse kehtestamise põhimõtteid;
- 3) liikluseeskirjaga määratud üldiste ja liikluseeskirjaga kehtestatud kiirusepiirangute järgimise vajalikkust.

21.6. Nõuded sõidukiiruse valiku kohta

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada lubatud suurima kiiruse ja liiklusoludele vastava kiiruse erinevust;
- 2) arvestada ohutu sõidukiiruse valikut mõjutavate teguritega;
- 3) selgitada põhjusi, miks peab allpool esitatud oludes sõidukiirus olema madalam kui mujal tihedalt asustatud piirkonnas ja halva või piiratud nähtavusega kohtades;
- 4) järgida ohutu liiklemise juhiseid (teema 7).

22. TEEMA: sõiduõpe	OLUKORRAKIIRUS
------------------------	----------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et olukorraldus on kiirus, mille puhul on tagatud ohutus konkreetsetes liiklusolukorras, arvestades:

- 1) õpilase kui juhi võimet võtta arvesse kõiki ohutust mõjutavaid tegureid;
  - 2) liikluseeskirja nõudeid
- ja oskama neid teadmisi praktilises sõidus rakendada.

22.1. Sõidukiirus ja sellega kaasnevad riskid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et liikluses toimivad järgmised tegurid, mis otseselt mõjutavad auto teelpüsivust, pidurdus- ja peatumisteedonda:

- 1) kineetiline energia;
- 2) tsentrifugaaljõud;
- 3) haardetegur;
- 4) juhi reaktsiooniaeg.

Selle teema käigus valitakse sõiduharjutusi selleks sobivatel teedel nii, et õpilane tunnetab autole mõjuvate jõudude suurusi sõltuvalt sõidukiirusest ja kurvi raadiusest.

Teema käigus sõidetakse ka lubatud suurima sõidukiirusega ja sooritatakse sujuvaid ning äkkpidurdusi autole mõjuvate jõudude tunnetamiseks.

22.2. Sõidukiiruse valikut mõjutavad tegurid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et lisaks eeltoodule peab ta sõidukiiruse valikul arvestama:

- 1) liikluseeskirja sätetest tulenevaid:
  - üldisi kiirusepiiranguid,
  - liikluseeskirjaga kehtestatud lokaalseid kiirusepiiranguid,
  - sõiduki kohta kehtestatud kiirusepiiranguid,
  - juhile kehtestatud piiranguid;
- 2) olukorda, mida iseloomustavad:
  - tee- ja ilmaolud,
  - nähtavus,
  - konkreetne liiklus,
  - liikluskorraldus.

Teema käigus valitakse sõiduteekond selliselt, et õpilane saaks juhendada sõidukiiruse valikul üldisest kiiruse piirangust, liikluseeskirjaga kehtestatud kiirusepiirangust kui ka teistest asjaoludest, kus ei saa liigelda sellel teelõigul lubatud suurima sõidukiirusega. Sõiduteekonna läbimise käigus ja pärast seda õpilane põhjendab tema poolt valitud sõidukiirust.

22.3. Sõiduohutust (-kindlust) tagavad asjaolud

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et sõidu ohutus sõltub:

- 1) tee jälgimise oskusest;
- 2) kiiruse õigest valikust;
- 3) sõidukist;
- 4) veose liigist;
- 5) ohutu liiklemise juhiste järgimisest (teema 7).

22.4. Sõit sirgel, kurvilisel ja mägitel

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et ohutu sõidukiiruse valikul peab arvestama:

- 1) pika sirge tee monotoonsusega;
- 2) kurvilise tee ohtudega;
- 3) mägitel ohtudega.

22.5. Sõidukiiruse valiku põhimõtete kinnistamine

22.5.1. Õige sõidukiiruse valikuga peab õpetaja tegelema igas sõiduõppetunnis. Kasutada tuleb mitmekesiseid õppesõiduteekondi nii linnas kui asulavälistel teedel ja pöörata tähelepanu ka ohutust ning olukorrakiirust mõjutavatele asjaoludele.

22.5.2. Õpetades sõidukiirust valima peab õpetaja esile tooma kõik selle, mis otseselt vähendab liiklusohutust:

- 1) oludele mittevastava sõidukiiruse;
- 2) sõidukiiruse järsu muutmise;
- 3) liialt suure kiiruse ristmikule, raudteeülesõidukohale, ülekäigurajale, ühissõidukipeatusele jms lähenemisel.

23. TEEMA: teooriaõpe	MAANTEESÕIT
--------------------------	-------------

Maanteesõidu all mõeldakse siin sõitu asulavälisel teel.

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) mis on linna ja maanteesõidu erinevused;
- 2) kuidas sõita maanteel muud liiklust takistamata ja milliste abinõudega saab riski vähendada.

23.1. Maanteesõidu erinevus linnasõidust

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et maanteesõit erineb linnasõidust:

- 1) suurema sõidukiiruse ja pikivahe;
- 2) sõidu suurema lihtsuse ja mugavuse;
- 3) suure kiirusega harjumise (maanteehüpnos);
- 4) äkki tekkida võivate ohuolukordade;
- 5) juhtide omavahelise suhtlemise poolest.

23.2. Peateele sõit

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 1) ohutu liiklemise juhiseid kõrvalteelt peateele sõidul;
- 2) kiiruse sobitamist ja peateele väljasõidu ajastamist;
- 3) miks ta peab oma tegevusega märku andma, et ta kavatses anda peateel sõitjale teed;
- 4) kuidas ta peab teeandmise kavatsusest märku andma.

23.3. Sõit peateel

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) ohutu liiklemise juhiseid peateel sõites;
- 2) kuidas ja miks tuleb tähelepanu suunata olulisele;
- 3) miks peateel sõitjatel tekib maanteehüpnos kiiremini.

23.4. Peateelt kõrvalteele sõit

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) ohutu liiklemise juhiseid peateelt lahkumisel;
- 2) kuidas vähendada tagant otsasõidu võimalust;
- 3) kuidas sooritada vasakpöört.

23.5. Sõit kiirteel

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 1) erinõudeid kiirteel liiklejatele;
- 2) kiirteele sõitmise ja sellelt lahkumise omapära;
- 3) kiirteel liiklemise omapära.

24. TEEMA: sõiduõpe	MAANTEESÕIT
------------------------	-------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) mis on linna ja maanteesõidu erinevused;
- 2) kuidas sõita maanteel muud liiklust takistamata ja mis abinõudega saab riski vähendada.

Pärast koolitust peab õpilane oskama neid teadmisi maanteesõidul kasutada.

24.1. Maanteesõidu erinevus linnasõidust

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et maanteesõit erineb linnasõidust järgmistel põhjustel:

- 1) suurem sõidukiirus ja pikivahe;
- 2) sõidu suurema lihtsus ja mugavus;
- 3) suure kiirusega harjumine (maanteehüpnos);
- 4) äkki tekkida võivad ohuolukorrad;
- 5) juhtide omavaheline suhtlemine.

Pärast koolitust peab õpilane oskama neid teadmisi maanteesõidul kasutada.

24.2. Peateele sõit

Pärast koolitust peab õpilane oskama rakendada:

- 1) ohutu liiklemise juhiseid peateele sõidul;

- 2) kõrvalteelt peateele sõidu omapära,
- 3) kiiruse sobitamist ja peateele väljasõidu ajastamist,
- 4) kuidas ta peab teeandmise kavatsusest märku andma ja põhjendama märguandmise vajadust.

24.3. Sõit peateel

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) oskama rakendada ohutu liiklemise juhiseid peateel sõites;
- 2) oskama tähelepanu suunata olulisele;
- 3) teadma, et peateel sõitjatel tekib maanteehüpnosis kiiremini ja oskama neid teadmisi maanteesõidul kasutada.

24.4. Peateelt kõrvalteele sõit

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) valdama ohutu liiklemise juhiseid peateelt lahkumisel;
- 2) oskama vähendada tagant otsasõidu võimalusi;
- 3) teadma, kuidas sooritada vasakpöört ja oskama neid teadmisi maanteesõidul kasutada.

24.5. Erinõuded maanteesõidu õpetamisel

Maanteesõidu juures vajab eraldi harjutamist:

- 1) sõitmine:
  - kõrvalteelt peateele,
  - peateel,
  - peateelt kõrvalteele,
  - lubatud suurima kiirusega;
- 2) pidurdamine:
  - lubatud suurimalt kiiruselt kuni seisma jäämiseni määratud kohas,
  - kasutades õiget pidurdamistehnikat pidurdades tugevalt eri teekatetel lubatud suurimalt kiiruselt seismajäämiseni varem määratud kohas nii, et pidurdusmaa oleks võimalikult lühike.

Erilist harjutamist ja tähelepanu vajab teiste liiklejate tegevuse ennustamine ja suure sõidukiirusega arvestamine, eriti möödasõidu ja vasakpöörde korral. Ülejäänud maanteesõidul tuleb õpetust siduda teemas 7 käsitletud ohutu liiklemise juhistega.

24.6. Sõit kiirteel

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 1) erinõudeid kiirteel liiklejatele;
- 2) kiirteele sõitmise ja sellelt lahkumise omapära;
- 3) kiirteel liiklemise omapära.

Pärast koolitust peab õpilane oskama kasutada neid teadmisi kiirteede kahetasandilistel peale- ja mahaõitudel.

Maanteesõit nõuab erioskusi. Seoses tunduvalt suurema sõidukiirusega kui linnas peab juhi pilk haarama informatsiooni märksa kaugemalt (vastusõitjate kauguse hindamine, kurvile lähenedes sõidujoone hindamine selles jne). Ka oma kavatsustest tuleb teisi liiklejaid teavitada varem kui linnasõidul (suunamärguandega, sõiduki paiknemisega ja kiiruse sujuva vähendamisega).

25. TEEMA: teoriaõpe	MÖÖDASÕIT JA VASTUSÕITJAGA KOHTUMINE
-------------------------	--------------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) teadma võimalikke ohte möödasõidul, möödumisel ja vastusõitjaga kohtumisel;
- 2) tundma nende tegevuste kohta käivaid liikluseeskirja nõudeid;
- 3) teadma ohutu liiklemise juhiseid möödasõidul ja seda, kuidas hinnata möödasõidu vajalikkust;
- 4) oskama mööda sõita ja mööduda;
- 5) teadma möödasõidu ja möödumise kaasnevaid tüüpilisi riske ja oskama neid sõites arvestada.

25.1. Vastusõitjaga kohtumine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milles seisnevad ohud vastusõitjaga kohtumisel;
- 2) kuidas neid vältida.

25.2. Möödasõidu ja möödumise erinevused

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) mille poolest erineb möödasõit möödumisest;
- 2) möödasõidu erinevusi linnas ja asulavälisel teel ohtlikkuse seisukohalt;
- 3) möödumise tingimusi linnas ja asulavälisel teel (sh kiirteel);
- 4) kuidas mööduda paremalt poolt.

25.3. Möödasõidu vajaduse hindamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama hinnata:

- 1) möödasõiduga kaasnevaid ohtusid;
- 2) möödasõidu vajalikkust.

25.4. Eeldused möödasõiduks

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) millest sõltub möödasõidu teekonna pikkus;
- 2) möödasõidu teekonna pikkusega seotud ohtusid;
- 3) möödasõidu tingimusi liikluseeskirja järgi;
- 4) möödasõidu keeldusid liikluseeskirja järgi.

25.5. Möödasõidu etapid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, mida ta peab tegema:

- 1) möödasõitjana;
- 2) möödasõidetavana.

26. TEEMA: sõiduõpe	MÖÖDASÕIT JA VASTUSÕITJAGA KOHTUMINE
------------------------	--------------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) teadma võimalikke ohte möödasõidul, möödumisel ja vastusõitjaga kohtumisel;
- 2) tundma nende tegevuste kohta käivaid liikluseeskirja nõudeid;
- 3) teadma ohutu liiklemise juhiseid möödasõidul ja kuidas hinnata möödasõidu vajalikkust;
- 4) oskama mööda sõita ja mööduda;
- 5) teadma möödumise ja möödasõiduga kaasnevaid tüüpilisi riske ja oskama neid sõites arvestada.

26.1. Vastusõitjaga kohtumine

Pärast koolitust peab õpilane teadma, milles seisnevad ohud vastusõitjaga kohtumisel ja kuidas neid vältida

26.2. Möödasõidu ja möödumise erinevused

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) mille poolest erineb möödasõit möödumisest;
- 2) möödasõidu erinevusi linnas ja asulavälisel teel ohtlikkuse seisukohalt;
- 3) möödumise tingimusi linnas ja asulavälisel teel (sh kiirteel);
- 4) kuidas mööduda paremalt poolt.

26.3. Möödasõidu vajaduse hindamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama hinnata möödasõiduga kaasnevaid ohtusid ja möödasõidu vajalikkust.

26.4. Eeldused möödasõiduks

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) millest sõltub möödasõidu teekonna pikkus;
- 2) möödasõidu teekonna pikkusega seotud ohtusid;
- 3) möödasõidu tingimusi liikluseeskirja järgi;
- 4) möödasõidu keeldusid liikluseeskirja järgi.

26.5. Möödasõidu etapid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, mida ta peab tegema möödasõitjana ja mida möödasõidetavana.

Möödasõit on eriti ohtlik manööver ja nõuab juhilt pikemaajalisi sõidukogemusi. Seetõttu ei ole selle põhjalik harjutamine autokoolis mõeldav. Maanteel harjutatakse möödasõitu kahe õppeautoga, milles mõlemas on õpilased. Möödasõitu harjutades peab õpetaja suunama tähelepanu auto paiknemisele ja sõidukiiruse sobitamisele. Igale õpilasele antakse võimalus kogeda möödasõitu nii möödasõitja kui möödasõidetava osas.

Möödasõidul peab õpetaja rõhutama:

- 1) tähelepanelikkuse;
- 2) tekkida võivate olukordade ennustamise;
- 3) õigete ja õigeaegsete juhimärguannete;
- 4) möödasõidu teekonna pikkuse õige hindamise;
- 5) vastusõitjate kauguse ja sõidukiiruse õige hindamise;
- 6) oma sõidurajale naasmise võimalikkuse kindlakstegemise vajalikkust.

27. TEEMA: teoriaõpe	SÕITMINE RASKETES TEELOLUDES
-------------------------	------------------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) oskama valida teeoludele sobivat sõidukiirust;
- 2) teadma, millist sõidutehnikat tuleb kasutada libedal teel;
- 3) teadma, millised on juhi tüüpilised eksimused, kui sõiduk on kaotanud juhitavuse;
- 4) teadma, milliste sõiduvõtetega taastatakse külglibisema hakanud auto juhitavus.

27.1. Sõitmine rasketes ja keerukates teeoludes

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) võtta sõites arvesse ilma-, tee- ja valgusolude muutumist;
- 2) arvestada aastaaegade seotud muutusi liiklusoludes.

27.2. Auto rataste haardumine teega pole alati ühesugune

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et auto teelpüsivust mõjutavad:

- 1) teepind;
- 2) rehvitüüp ja turvisemustri sügavus;
- 3) sõidukiirus;
- 4) sõidutehnika (järsud kiiruse ja sõidusuuna muutmised);
- 5) ilmaolud.

27.3. Peatumisteed ja pidurdamisviisid

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et peatumisteede mõjutavad:

- 1) järsk pidurdamine;
- 2) katkendlik pidurdamine (tippimine);
- 3) ABS-pidurid;
- 4) mootoriga pidurdamine.

27.4. Möödumine ootamatust takistusest

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et ootamatu takistuse korral:

- 1) pidurdatakse sõidukiirus võimalikult väikseks juhtratuste otseasendis ja seejärel möödutakse takistusest ümberpõikega;
- 2) möödutakse takistusest ümberpõikega, kui ootamatu takistuse ees ei ole võimalik peatuda ega sõidukiirust vähendada;
- 3) tagajärgede vähendamiseks pidurdatakse kiirus miinimumini, kui pole võimalik ümberpõikega takistusest mööduda ega täielikult peatuda.

27.5. Juhised sõiduõppeks libedal teel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) näha ja ennustada teekatte libedust;
- 2) hinnata auto rataste teega haardumise võimet;
- 3) saadud informatsiooni põhjal valida ohutut sõidukiirust;
- 4) tee libedust arvestades valida ohutut pikivahet;
- 5) muuta sujuvalt auto kiirust ja suunda, vältides rataste libisemist;
- 6) valida autole rehve sõitmiseks talveoludes;
- 7) oskama kavandada sõiduteekonda talvistel teedel.

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milliseid juhtimisvõtteid tuleb libedal teel sõites rakendada esi- ja tagaveoga autol;
- 2) milliseid juhtimisvõtteid tuleb juhitavuse taastamiseks rakendada esi- ja tagaveoga autol;
- 3) milliseid juhtimisvõtteid tuleb rakendada takistusest ümberpõikel.

28. TEEMA: sõiduõpe	SÕIDUÕPE INDIVIDUALPROGRAMMI JÄRGI
------------------------	------------------------------------

Taotletavad eesmärgid on varemõpitu kinnistamine ja täiendava sõiduõppe vajaduse väljaselgitamine.

Õpetaja ülesanne on kinnistada igal õpilasel just tema puhul täiendamist vajavaid sõiduvõtteid.

Nende õpilaste tarvis, kes ei ole õpitavat vajalikul määral omandanud, peab õpetaja välja selgitama lisaõppe sisu ja mahu ning teatama sellest õpilasele.

29. TEEMA: teooriaõpe	SÕITMINE PIMEDA AJAL
--------------------------	----------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) millised riskiolukorrad tekivad sõidul pimedal ajal;
- 2) liikluseeskirja nõudeid tulede kasutamise kohta;
- 3) tee nägemise ja nähtavusega seotud asjaolusid;
- 4) kuidas vältida teiste juhtide pimestamist;
- 5) milline seos on auto sõidukiirusel ja tee nähtavusalal tuledega sõidul;
- 6) kuidas tegutseda vastusõitva sõiduki korral;
- 7) kuidas anda teistele liiklejatele tuledega märku hädapeatuse korral;
- 8) kuidas tagada autost väljuvate või autosse sisenevate inimeste ohutust.

29.1. Pimeda ajal sõitmise ohud

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) miks pimedal ajal sõitmisel on liiklusõnnetuse tagajärjed alati raskemad kui muul ajal;
- 2) miks tavaliselt kaldutakse sõitma oma auto tulede poolt valgustatud teesast ette.

29.2. Liikluseeskirja nõuded tulede kasutamise kohta

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) liikluseeskirjaga määratud lähi-, kaug-, udu-, päevasõidu-, seisu- ja ohutulede kasutamise nõudeid asulas ja asulavälisel teel;
- 2) kuidas tulesid hooldatakse.

29.3. Tee nähtavus pimedal ajal

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milline on inimese silma valgustugevuse muutustega kohanemise võime;
- 2) milline on jalakäijate ja jalgratturite nähtavus valgustamata teel;
- 3) millest sõltub ohutu sõidukiirus pimedal ajal sõites.

29.4. Tulede kasutamine vastusõitjaga kohtumisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas peavad juhid ajastama tulede ümberlülitust;
- 2) millest tekib pimestamise oht;
- 3) kuhu peab olema suunatud juhi pilk;
- 4) kuidas valida sobivat sõidukiirust.

29.5. Tulede kasutamine möödasõidul

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milline on õige tegevus möödasõidu korral:
  - enne möödasõidu alustamist,
  - möödasõidu ajal,
  - möödasõitu lõpetades;
- 2) möödasõitja, möödasõidetava ja vastusõitja vahelist ühistööd, suhtlemise mooduseid ja vajalikkust.

29.6. Tulede kasutamine parkimisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma, millised on tulede kasutamise nõuded parkimisel asulas ja asulavälisel teel.

29.7. Juhi märguanded hädapeatumise korral

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kuidas hoiatatakse teisi liiklejaid hädapeatuse korral:

- 1) ohutuledega;
- 2) ohukolmnurgaga;

3) muul viisil.

29.7.1. Autost väljunud juhi ja sõitjate ohutuse tagamine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas tuleb avada uksi siis, kui ei ole möödumas teisi sõidukeid;
- 2) et ka autojuht peab kasutama helkurit, kui ta askeldab ümber auto;
- 3) et seiskunud mootoriga sõiduki lükkamisel peab vältima, et lükkajad ei varjaks oma kehaga sõiduki tulesid.

30. TEEMA: sõiduõpe	SÕITMINE PIMEDA AJAL
------------------------	----------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) millised riskiolukorrad tekivad sõidul pimedal ajal;
- 2) liikluseeskirja nõudeid tulede kasutamise kohta;
- 3) tee nägemise ja nähtavusega seotud asjaolusid;
- 4) kuidas vältida teiste juhtide pimestamist;
- 5) milline seos on auto sõidukiirusel ja tee nähtavusalal tuledega sõidul;
- 6) kuidas tegutseda vastusõitva sõiduki korral;
- 7) kuidas anda teistele liiklejatele tuledega märku hädapeatuse korral;
- 8) kuidas tagada autost väljuvate või autosse sisenevate inimeste ohutust ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.1. Pimeda ajal sõitmise ohud

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) miks pimedal ajal sõitmisel on liiklusõnnetuse tagajärjed alati raskemad kui muul ajal;
- 2) miks tavaliselt kaldutakse sõitma oma auto tulede poolt valgustatud teesast ette ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.2. Liikluseeskirja nõuded tulede kasutamise kohta

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) liikluseeskirjaga määratud lähi-, kaug-, udu-, päevasõidu-, seis- ja ohutulede kasutamise nõudeid asulas ja asulavälisel teel;
- 2) kuidas tulesid hooldatakse ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.3. Tee nähtavus pimedal ajal

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milline on inimese silma valgustugevuse muutustega kohanemise võime;
- 2) milline on jalakäijate ja jalgratturite nähtavus valgustamata teel;
- 3) millest sõltub ohutu sõidukiirus pimedal ajal sõites ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.4. Tulede kasutamine vastusõitjaga kohtumisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas peavad juhid ajastama tulede ümberlülitust;
- 2) millest tekib pimestamise oht;
- 3) kuhu peab olema suunatud juhi pilk;
- 4) kuidas valida sobivat sõidukiirust ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.5. Tulede kasutamine möödasõidul

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milline on õige tegevus möödasõidu korral:
  - enne möödasõidu alustamist,
  - möödasõidu ajal,
  - möödasõitu lõpetades;
- 2) möödasõitja, möödasõidetava ja vastusõitja vahelist ühistööd, suhtlemise mooduseid ja vajalikkust ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.6. Tulede kasutamine parkimisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma, millised on tulede kasutamise nõuded parkimisel asulas ja asulavälisel teel ning oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.7. Juhimärguanded hädapeatumise korral

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kuidas hoiatatakse teisi liiklejaid hädapeatumise korral:

- 1) ohutuledega;
- 2) ohukolmnurgaga;
- 3) muul viisil

ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

30.8. Autost väljuva juhi ja sõitjate ohutuse tagamine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas tuleb avada uksi ja väljuda sõidukist ohutult;
  - 2) et ka autojuht peab kasutama helkurit, kui ta askeldab ümber auto;
  - 3) et seiskunud mootoriga sõiduki lükkamisel peab vältima, et lükkajad ei varjaks oma kehaga sõiduki tulesid;
  - 4) et autojuht peab tagama ka kaasasõitjate ohutuse
- ja oskama neid teadmisi pimedal ajal õigesti kasutada.

31. TEEMA: teooriaõpe	INIMENE SÕIDUKIJUHINA
--------------------------	-----------------------

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) psühhofüsioloogilisi tegureid, millest sõltub juhi ohutu tegevus;
- 2) kuidas hinnata oma võimeid autojuhina;
- 3) et juht vastutab selle eest, millises psüühilises ja füüsilises seisundis ta alustab või jätkab sõitu.

31.1. Auto juhtimine ja toimetulek liikluskorraldustes

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milline on juhi tegevus sõites;
- 2) milline on sisetunnetuse olemus ja kuidas ta areneb kui juhtimistegevuse hõlbustaja;
- 3) kuidas kujuneb juhil autokäsitsemistunnetus, nägemistunnetus ja teetunnetus;
- 4) millised tegurid (isikuomadused) mõjutavad juhi toimetulekut liikluses:
  - juhi püsiomadused (psüühilised võimed e. kaasasündinud omadused),
  - juhi muutuvad omadused (nt sõidukogemus, koolitus, vanus jne),
  - vahelduvad tegurid (nt väsimus, meeleolu, haigus).

31.2. Oma tegevuse valitsemine ja oma võimete hindamine

Pärast koolitust peab õpilane teadma, mis mõjutab juhi ohutut tegevust:

- 1) motiivid;
- 2) juhihoiakud;
- 3) emotsioonid;
- 4) stress.

31.2.1. Juhi küpsus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) põhjendada, miks inimesel tuleb saavutada teatav intellektuaalne ja emotsionaalne küpsus, et vastata hea liikluskäitumise nõuetele;
- 2) selgitada, millist osa etendavad liikluskäitumises järgmised tegurid ja kuidas need mõjutavad liikluskeskonda ning liiklusohutust:
  - identiteet ja ideaal,
  - reaalsustaju,
  - oma võimete tundmine,
  - enesekontroll,
  - vastutustunne;
- 3) selgitada kolme tegurit (täielik egoism – liikluseeskirja järgimine – ettenägelikkus) isiku arengus ja seda, kuidas need avalduvad liikluses;
- 4) kirjeldada noorte mees- ja naisjuhtide enesehinnangu kohase ja tegeliku sõiduoskuse erinevusi.

31.2.2. Erilised isikuomadused

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 1) miks võivad liikluses põhjustada negatiivseid ilminguid:
  - impulsiivsus,

- agressiivsus,
  - oma mina rõhutamine,
  - ametialase või isikliku positsiooni rõhutamine,
  - pingeseisund,
  - negatiivne hoiak,
  - hädaldamine;
- 2) stressiseisundi olemust ja kirjeldada:
- mis on stressiseisund,
  - põhimõttelist seost stressi ja töövõime vahel,
  - stressiseisundite tüüpe.

31.2.3. Sotsiaalsed tegurid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) selgitada, millest tekib noortel grupisurve;
- 2) tuua näiteid selle kohta, kuidas grupisurve võib viia liiklusõnnetuseni;
- 3) kirjeldada nende inimeste olulisi isikuomadusi, kes alluvad kergesti grupi survele;
- 4) selgitada, millist positiivset mõju teiste inimeste käitumisele avaldab hea eeskuju.

31.3. Juhi väsimus

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) millised tundemärgid teatavad juhile tema väsimusest;
- 2) millal on juhil keelatud sõitu jätkata;
- 3) kuidas juht saab sõidu ajal väsimusest üle.

31.4. Alkohol

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas alkohol mõjutab juhtimist ja käitumist:
  - vead liiklusolukordade ennustamisel,
  - reaktsiooniaja pikenemine,
  - koordineerimisvõime nõrgenemine,
  - kiire väsimine,
  - nägemisteravuse vähenemine ja nähtavusala ahenemine;
- 2) autojuhtimisvõime sõltuvust vere alkoholisisaldusest;
- 3) alkoholi tarvitamise tagajärgi liikluses.

31.5. Ravimid ja narkootikumid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) milline on ravimite mõju juhile;
- 2) milliseid ravimeid võib juht kasutada;
- 3) millist mõju avaldavad juhile narkootilised ained.

31.6. Juhi haigusseisund

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kuidas mõjutab haigusseisund autojuhtimisvõimet.

33. TEEMA: teooriaõpe	JUHI TEGUTSEMINE LIIKLUSÕNNETUSE KORRAL
--------------------------	--

Taotletavad eesmärgid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) et liikluseaduse järgi on juht kohustatud abistama liiklusõnnetuses kannatada saanud abitus seisundis olevaid inimesi;
- 2) kuidas toimida liiklusõnnetuse korral.

33.1. Kannatanu abistamiskohustus

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kes ja kuidas peab kannatanut abistama.

33.2. Tegevusjärjekord õnnetuskohal

Pärast koolitust peab õpilane teadma õiget tegevusjärjekorda liiklusõnnetuse kohal:

- 1) olukorra hindamine;
- 2) hädasolijate abistamine;

- 3) vältimatu esmaabi andmine;
- 4) teiste liiklejate hoiatamine;
- 5) abi kutsumine – sõltuvalt õnnetusjuhtumi tagajärgedest;
- 6) kannatanute toimetamine raviasutusse;
- 7) õnnetusjuhtumi vormistamine:
  - ainult varalise kahjuga liiklusõnnetuse korral, kui asjaosalised on ühel meelel,
  - ainult varalise kahjuga liiklusõnnetuse korral, kui asjaosalised on eri meelt,
  - inimvigastustega liiklusõnnetuse korral.

35. TEEMA: teooriaõpe	Auto tehnoseisund, Auto kasutamise seonduv ökoonoomne sõiduviis
--------------------------	--

Taotletavad eesmärgid.

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1) kuidas kontrollida autot liiklusohutuse seisukohalt vaadatuna mahus, mida sisaldab käesolev õppekava;
- 2) auto kasutamist käsitlevaid õigusakte ja mõistma nende sisu.

35.1. Autole esitatavad põhilised tehnonõuded ohutu liiklemisega seonduvalt

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

35.1.1. rehvide ja amortisaatorite osas:

- 1) rehvi ja velje valikut ning kasutamist vastavalt tehnilistele nõuetele, rehvi markeeringule ja aastaajale:
  - suverehvid,
  - talverehvid,
  - naastrehvid,
  - veljed;
- 2) amortisaatorite korrasolekut;

35.1.2. pidurite osas pidurite üldehitust, tööpõhimõtet, hooldust ja tehnilist seisukorda:

- 1) võimalikke rikkeid;
- 2) pedaali vabakäiku;
- 3) ebaühtlase pidurdamise põhjuseid;
- 4) käsipiduri seisukorda;
- 5) ABS pidurite töö kontrollimist;

35.1.3. tulede osas tulede ehitust, korrasolekut ja reguleeritust:

- 1) pirmi ja kaitsme korrasolekut;
- 2) pirnide ja kaitsmete vahetust;
- 3) tulede valgusvihu õigeks reguleerimist;
- 4) tulede puhtuse eest hoolitsemist;

35.1.4. rooliseadme osas rooliseadme üldehitust, tööpõhimõtet, hooldust ja tehnilist seisukorda:

- 1) õigeaegses kontrollis käimise vajadust;
- 2) rooliseadme lihtsat kontrollimisviisi;

35.1.5. sõidukile veose paigutamise ja kinnitamise osas veose nõuetekohast paigutamist, kinnitamist, katmist, et veos:

- 1) poleks ohtlik ega takistaks juhtimist ega piiraks juhi vaatevälja, ei varjaks tulesid, registreerimis- ja tunnusmärke ega juhi märguandeid;
- 2) ei suurendaks tarbetult kütusekulu.

35.2. Auto teenindusraamatu järgne hooldus

Pärast koolitust peab õpilane teadma, oskama kontrollida ja tagada nõuetele vastavat:

- 1) rehvi siserõhku ja seisukorda;
- 2) tulede seisukorda ja tööd;
- 3) õli ja vedelike tasapinda;
- 4) peeglite asendit;
- 5) näidikute ja hoiatustulede näitu;
- 6) pidurite ja rooliseadme seisukorda ja tööd;
- 7) sõiduki üldist seisukorda.

35.3. Graafikujärgne teenindus ja selle vajalikkus

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

35.3.1. aastaajaga seotud autohoolduse nõudeid ja vajadust:

- 1) rehvide,
- 2) aastaajale sobiva õli ja kütuse, ka diiselkütuse,
- 3) aastaajale sobiva jahutusvedeliku,

4) auto varustuse osas;

35.3.2. korralise hoolduse nõuet ja vajadust, hooldusraamatu kohase ja regulaarse hoolduse vajalikkust.

35.4. Registreerimine, ülevaatus, kindlustus

Pärast koolitust peab õpilane teadma, kust saab vajaliku teavet auto kindlustamise, registreerimise ja ülevaatuskohta.

35.5. Ohutusnõuded (ohutegurid) traktori ja liikurmasinaga liiklemisel

35.5.1. Pärast koolitust peab õpilane traktorite ja liikurmasinate (keskliigendiga ratastraktor, tagumiste juhtratatega liikurmasin, üheteljeline ratastraktor) juhtimise eripärast tulenevalt teadma:

- 1) et erinevate masinamarkidega liikluses osalemise eel tuleb eelnevalt omandada õiged juhtimisvõtted kinnisel territooriumil sõitmisel;
- 2) et aeglane sõiduk peab paiknema sõites sõidutee parema ääre lähedal;
- 3) et kui aeglase sõiduki taha on kogunenud sõidukid, mis ei saa tee seisundi või tiheda vastassuunaliikluse tõttu temast mööda sõita, tuleb aeglasel sõidukil hoiduda võimalikult paremale ja vajaduse korral peatuda, et lubada mööda enda taha kogunenud sõidukid. Tee andmisel võib vajaduse korral kasutada teepeenart.

35.5.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) arvestada traktorite ja liikurmasinate juhtimise eripärast ning aeglasest liikumisest tulenevaid ohtusid, sh teistele liiklejatele;
- 2) arvestada, et aeglase ja koormatud traktoriga vasakpöörded on erilist ettevaatust nõudvad;
- 3) arvestada, et põllult teele pöörde sooritamisel saavad tekkida ohtlikud olukorrad halvast nähtavusest ja veose teele kukkumisest;
- 4) arvestada, et raske veos pikendab pidurdusteed;
- 5) aeglase liikumiskiirusega masinaid ja agregate tähistada vastavalt liikleeskirja nõuetele.

35.6. Ohutus- ja keskkonnakaitsenõuded traktori ja liikurmasinaga liiklemisel ja nende hooldamisel

Pärast koolitust peab õpilane olema teadvustanud, et ta:

- 1) peab täitma kõiki ohutus- ja keskkonnakaitsenõudeid, mis tulenevad kütuse, määrdeainete, pidurivedelike, konserveerimismäärdeainete, taimekaitsevahendite ja jahutusvedelike kasutamisest;
- 2) ei või osaleda teeliikluses, kui traktori või liikurmasina käiguosa on määrdunud ja võib tekitada täiendavaid ohtusid teistele liiklejatele.

35.7. Ülegabariidiliste masinate ja haakeriistade tähistamise nõuded ja täiendavad teadmised ning kohustused teedel liikumisel

Pärast koolitust peab õpilane oskama ülegabariidilisi masinaid ja agregate tähistada vastavalt liikleeskirja nõuetele ja olema teadlik täiendavatest ohtudest, mis tulenevad ülegabariidiliste masinate ja agregaatidega teedel liiklemisel.

35.8. Ohutusnõuded (ohutegurid) maastikusõidukiga liiklemisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma, et mootorkelgu:

- 1) kasutamiseks tuleb kontrollida selle tehnilist seisukorda ja valmisolekut ohutuks sõiduks;
- 2) sõiduohtlikkus suureneb sõidukiiruse kasvades;
- 3) kasutamisel peab omama maaomaniku luba;
- 4) kasutamise muudab ohtlikuks sõiduki halb juhitudus;
- 5) enne kasutamist on soovitatav sõiduk kindlustada.

35.9. Ökonoomne sõiduviis

Pärast koolitust peab õpilane:

- 1) teadma, et ökonoomne sõiduviis on ka ohutu sõiduviis;
- 2) teadma uue auto juhendiga tutvumise vajalikkust;
- 3) teadma ökonoomsuse huvides auto õigeaegse hoolduse vajalikkust;
- 4) tundma ökonoomse sõiduviisi eeldusi:
  - oskama valida sobivat käiku,
  - sõita sujuvalt,
  - peatuda sujuvalt,
  - vaadata liikumisel vajaliku informatsiooni saamiseks ja õige tegevuse kavandamiseks kaugemale,
  - sobitada sõidukiirust, juhindudes liiklejate vahelisest ühistööst.

37. TEEMA:	ALGASTME TEOORIAEKSAM
------------	-----------------------

37.1. Teema eesmärk on selgitada välja õpilase teoreetilise taseme valmisolek esmase juhtimisõiguse saamiseks.

37.2. Juhi esmaõppe algastme koolituskursus lõpeb koolitaja poolt läbiviidava teooriaeksamiga.

37.3. Koolitaja teooriaeksami piletis peab olema vähemalt 35 küsimust järgmistest valdkondadest:

- 1) ohutu liiklemine (10 küsimust);
- 2) liiklusreeglid (10 küsimust);
- 3) liikluspsühholoogia (5 küsimust);
- 4) sõiduki kasutamist sätestavad õigusaktid (5 küsimust);
- 5) lisanõuded (5 küsimust).

Küsimus peab olema lühike ja kitsast teemat haarav ning kiiresti ja üheselt mõistetav. Õigeid vastuseid peab olema vähemalt 90%.

32. TEEMA	ALGASTME SÕIDUEKSAM
-----------	---------------------

Teema eesmärk on selgitada välja õpilase valmisolek esmase juhtimisõiguse saamiseks.

Juhi esmaõppe algastme koolituskursuse lõppedes ning pärast õpilase poolt koolitaja juures teooriaeksami edukat sooritamist peab õpilane sooritama koolitaja poolt korraldatava sõidueksami. Koolitaja viib sõidueksami läbi kooskõlas teede- ja sideministri 20. aprilli 2001. a määruse nr 42 «Mootorsõidukijuhi eksamineerimise ja juhtimisõiguse andmise eeskiri ning juhiloa vormid» (RTL 2001, 55, 760) nõuetega.

8.2. Lõppaste

8.2.1. Õpingute üldine korraldamine juhi ettevalmistamise lõppastmel

Juhikoolituse alg- ja lõppaste moodustavad õpetusliku terviku. Lõppastme eesmärgiks on süvendada juhil ettevalmistamise algastmel saadud teadmisi ja oskusi ning tugevdada ohutust suurendavaid hoiakuid.

Lõppaste algab esmase juhtimisõiguse omandamise hetkest iseseisvate õpingutega lõppastmes ja kestab 23 kuud. Lõppastme viimase 12 kuu jooksul peab esmase juhiloa omanik läbima lõppastme koolituse koolitaja juures. Lõppastmekoolitus koolitaja juures toimub kursuse vormis ja algab sõiduuskuse hindamisega, mille käigus tehakse vastavaid märkmeid. Märkmete põhjal koostatakse teema 39 lõplik maht. Lisaks korralisele temaatikale analüüsitakse ja selgitatakse sõidu hindamisel avastatud ohtlikke vigu.

Vajaduse korral määratakse iga konkreetse õpilase sõiduõpetuse maht.

8.2.2. Iseseisvad õpingud esmase juhtimisõigusega juhina

Iseseisvate õpingute alast informatsiooni antakse koolitaja algastme õpingute teooria- ja sõidueksami päeval. Vajaduse korral jagatakse soovijatele välja vastavad õppematerjalid, milles eeskätt kajastatakse järgnevad teemad:

8.2.2.1. Oma liiklemisoskuse arendamine, milles käsitletakse:

- 1) esmase juhtimisõiguse olemust;
- 2) vastutust iseseisva juhina;
- 3) liiklemisoskuse harjutamise sisu iseseisva juhina:
  - ennustavat mõtlemis- ja sõiduviisi,
  - riski tunnetamist,
  - riskiolukordade ettenägemist,
  - analüüsida liiklusolukordi.

8.2.2.2. Oma sõiduuskuse hindamine, milles käsitletakse:

- 1) riskile kalduvuse tunnetamist;
- 2) võimalike riskidega arvestamist, mis tulevad endale teadmata vähestest sõidukogemustest;
- 3) oskust õppida arvestama oma sõiduvõimet mõjutavate asjaoludega.

8.2.2.3. Liiklusjärelvalve, milles käsitletakse:

- 1) vajadust järgida liiklusreegleid;
- 2) liiklusjärelvalvega seotud asjaolusid;
- 3) mõjustusvahendeid rikkujate suhtes.

8.2.3. Lõppastme koolituskursus

Esmase juhtimisõigusega juhi lõppastme koolituskursuse eesmärk on juhi ohutu liiklemise ja riske vältiva sõiduuskuse süvendamine. Kursuse käigus hinnatakse juhi sõiduuskust ja käitumist teeliikluses ja viiakse läbi teooriaõpe, viimistletakse üldist sõiduuskust ja sõitu pimedal ajal ja libedal teel.

34. TEEMA sõiduõpe	SÕIDUOSKUSE HINDAMINE LÕPPASTMES
-----------------------	----------------------------------

Kuna esmase juhtimisõigusega harjutatakse liiklemisioskusi sõidukijuhina iseseisvalt, võib juhioskustes olla erinevusi.

Sõidu hindamine koolitaja poolt läbiviidavas lõppastmekoolituses peab toimuma enne teooriaõpetust, kuid mitte varem kui 10 päeva enne õpingute algust. Sõidu hindamise ajal annab õpetaja vajadusel juhiseid ja õpetust. Samas teeb õpetaja märkmeid puuduste kohta sõiduoskuses.

Õpetaja hindab õpilase:

- 1) auto käsitlemise oskust;
- 2) liiklusolukordade jälgimise oskust;
- 3) liiklusolukordades toimetuleku oskust;
- 4) sõidu teekonna planeerimise oskust;
- 5) paindlikkust liiklejatega suhtlemisel.

Väline sõidu jälgimine ei anna juhioskustest täielikku pilti, seepärast peab õpetaja esitama õpilasele liikluse kohta täiendavaid küsimusi, mis annab informatsiooni, kas juhi tähelepanekud liiklusest olid õiged.

Sõidu järel peab jääma aega sõidu aruteluks, et:

- 1) analüüsida ilmnunud puudusi;
- 2) märkida ära ka need asjaolud, mida õpilane oskas hästi.

Tüüpiliste riskiolukordade teooriatunnis tuleb käsitleda ka sõidus esinenud tüüpilisi puudusi, kuid nii, et õpetus ei oleks suunatud kellelegi isiklikult.

39. TEEMA: teooriaõpe	TÜÜPILISI RISKIOLUKORDI (toimub pärast sõiduoskuse hindamist)
--------------------------	--

Juhi võime sõita kaitslikult tähendab võimet tunnetada aegsasti riskitegureid, mis jätab võimaluse ohtu vältida.

Juhil on vaja tunda oma puudusi ja osata näha teiste liiklejate eksimusi. Liigeldes peab juht olema oma tegevuses teiste liiklejate vastu paindlik. Siis on põhjust loota, et ka teised liiklejad muudavad oma käitumist.

Selle teema sees käsitletakse tüüpilisi liiklusõnnetusi nii asulas kui asulavälisel teel, sidudes neid sõidukijuhtide soo, vanuse ja sõidukogemustega:

- 1) mees- ja naisautojuhtide põhjustatud liiklusõnnetused;
- 2) liiklusõnnetused juhtide vanuse lõikes;
- 3) liiklusõnnetused juhistaazi lõikes;
- 4) tüüpilised liiklusõnnetused.

Teemas käsitletakse ka sõitmist pimedal ajal.

Pimedal ajal ja hämaras sõitmise raskused on käsitletud algastme kursuse käigus.

Lõppastme õpingute käigus on oluline näidete kaudu esitada pimedal ajal sõidus esiletulevaid raskusi. Oluline on jõuda õpingutes nii kaugemale, et õpilane seda enesele ise teadvustaks.

41. TEEMA: teooriaõpe	LIBEDASÕIDU RISKIVÄLTIMISE ÕPE
--------------------------	--------------------------------

Talvised teed on sageli jäised, lumised ja lõrtsised. Sellistes oludes juhtub sagedamini liiklusõnnetusi. Juht, kes tunnetab libeda tee omadusi, tuleb toime ka ootamatult libisemisse sattunud autoga.

Õpingute käigus tuleb käsitleda libeda tee tingimustes:

- 1) normaalset pidurdamist;
- 2) pidurdamist rataste blokeerimisega;
- 3) pidurdamist kurvis;
- 4) pidurdamist takistusest ümberpõike ajal, kui pidurdustee on liiga lühike;
- 5) õigete sõiduvõtete ümberpõiget.

Õpingute käigus tuleb tuua välja tõde, et riski vältimiseks libedal teel peab ohtu varakult tajuma. Seda on võimalik tagada, kui juht omab ennustavat mõtlemisviisi ja valib oludele sobiva sõidukiiruse. Kui on satunud ohtlikku olukorda, on õiged sõiduvõtteid kasutades võimalus olukorda päästa.

Et libeda sõidu harjutamiseks on võimalusi vähe ja tõelised ohuolukorrad erinevad harjutusülesannetest, siis on ainuõige anda õpilastele teadmine, et libedal teel ohuolukorda sattunud on võimalusi olukorra parandamiseks jäänud siiski väga vähe.

[RTL 2004, 60, 1007- jõust. 15.05.2004]

36. TEEMA: sõiduõpe	LIBEDASÕIDU RISKIVÄLTIMISE HARJUTUSED
------------------------	---------------------------------------

Talvised teed on sageli jäised, lumised ja lõrtsised. Sellistes oludes juhtub sagedamini liiklusõnnetusi. Osa õppesõidust peab toimuma libedal teel või libedalsõidu rajal, et õpilane hakkaks tunnetama sõidukiiruse ja rataste haardumise erinevust suvistest tingimustest. Juht, kes tunnetab libeda tee omadusi, tuleb toime ka ootamatult libisemisse sattunud autoga.

Libeda tee harjutuste käigus harjutatakse sõitmist ka külglibisemise olukordades.

Pidurdamisel libedal teel harjutatakse:

- 1) normaalset pidurdamist;
- 2) pidurdamist rataste blokeerimisega;
- 3) pidurdamist kurvis;
- 4) pidurdamist takistusest ümberpõike ajal, kui pidurdustee on liiga lühike;
- 5) õigete sõiduvõtetega ümberpõiget.

Õpingute käigus tuleb tuua välja tõde, et riski vältimiseks libedal teel peab ohtu varakult tajuma. Seda on võimalik tagada, kui juht omab ennustavat mõtlemisviisi ja valib oludele sobiva sõidukiiruse. Kui on satunud ohtlikku olukorda, on õigeid sõiduvõtteid kasutades võimalus olukorda päästa.

Et libeda sõidu harjutamiseks on võimalusi vähe ja tõelised ohuolukorrad erinevad harjutusülesannetest, siis on ainuõige anda õpilastele teadmine, et libedal teel ohuolukorda sattunud on võimalusi olukorra parandamiseks jäänud siiski väga vähe.

[RTL 2004, 60, 1007- jõust. 15.05.2004]

43. TEEMA: teoriaõpe	ENNUSTAV MÕTLEMIS- JA SÕIDUVIIS
-------------------------	---------------------------------

Käesoleva teemaga rõhutatakse, et kaitsliku sõitmise eeldused on eelkõige:

- 1) valmidus vältida ohuolukorda sattumist;
- 2) oskus ohuolukorras õigesti toimida;
- 3) ohtu sattununa aga valmidus vähendada tagajärgi miinimumini.

Teema sisu hõlmab algastme õpingute teemat: «Ohutu liiklemise juhised.»

38. TEEMA: [kehtetu]

[RTL 2004, 60, 1007- jõust. 15.05.2004]

SID